

MIRON RADU PARASCHIVESCU

În marginea vieții

piesă în trei acte

www.cinema.ro

Personajele

AVIATORUL (35 de ani)

MARINARUL (33 de ani)

PLUGARUL (47 de ani)

POETUL (27 de ani)

ION CRÎȘMARUL (50 de ani)

DOCTORUL POPESCU (55 de ani)

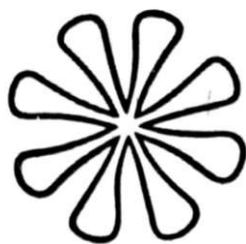
FLORICA (19 ani)

PISICA NEAGRĂ

GREIERELE

UN DIFUZOR DE RADIO

UN OM CU MASCĂ

ACTUL I

se petrece într-o circiumă aflată undeva pe un drum vicinal, într-o regiune de șes. Trebuie să fie între sfârșitul lui octombrie și începutul lui noiembrie, pe la ceasurile einzi după masă. Ultimele lumini ale zilei au căzut, și, în locul lor se așterne atmosfera neguroasă a unui timp de furtună, cu nori cenușii și grii, din care cade o ploaie fără început și fără sfârșit, iar șiroaiele ploii se scurg ca niște riulețe mereu împropătate, pe singurul geam ce mai luminează încăperea cu atmosferă mucegăită, îmbiesită de fum și acrită de rachiu. Așezarea e izolată la mai mulți kilometri de orice șosea, dar din pricina toamnei timpurii, a atmosferei înnoirate și a pământului desfundat de ploi, toată clădirea pare pierdută undeva, într-un deșert de pământ negru, la capătul lumii.

Dacă n-ar fi interiorul circiumii, cu mese, scaune, cu clondire de diverse forme, culori și mărimi, rinduite în rafturile vechi, dacă n-ar fi Aviatorul și Crișmarul, care-și face socotelile la tejghea, adunându-și banii, înșirându-i în fișeuri și însemnându-și cu un ereion, care trebuie să fie chimic, de vreme ce-i tot moaie în gură virful ca să serie într-un catastif, totul ar putea face să se creadă că ne aflăm într-o casă pustie, eșuată undeva în afara lumii, pierdută, străină de viață și de oameni.

În afară de Aviator și Ion Crișmarul, singurele elemente care amintesc de viață sînt: pisica neagră care se învîrtește prin circiumă, se calără pe mese, pe scaune, se strecoară pe sub tejghea, miorlăind stîns, mai mult ca să spună că se află și ea pe acolo, decît ca să ceară ceva; apoi, sus, pe o etajeră, un aparat de radio care difuzează niște arii amestecate, lipsite de interes, întreguite și ele de bîzîitul aparatului, de gîităturile și rigiile lui; agățată într-un cui, pe peretele din spatele Crișmarului, spinzură cu țeava-n jos, o pușcă veche, ruginită aproape, cu alice și capse.

Și, în măsura în care pisica neagră dă interiorului o căldură familiară — ea și lampa de gaz, cu oglindă rotundă, ce se află încă neaprinsă pe tejghea, — radioul lasă să pătrundă pînă aci, un ecou din viața atîta de străină, de îndepărtată, a lumii din afară, ca niște palide reflexe ale existenței din marile orașe. El este singurul mesager și singurul intrus al vieții „de dincolo”.

Peretele din fundul scenei este împărțit în două printr-o ușă principală; în stînga ei se află tejgheana, astfel că, la ridicarea cortinei, Ion stă așezat cu fața către public.

În dreapta ușii care-l desparte de tejghea și de circiumar, se află o fereastră unde stă în picioare, rezemat cu o mîină în șold, Aviatorul care privește afară, cu fruntea aproape lipită de geam; el este întors cu spatele la public și contemplă peisajul de-afară. E îmbrăcat în uniforma bleumarin, a piloților civili, de linie; pe masa cea mare, comună, cu banchete lungi de lemn simplu, i se vede cascheta albă și trencicotul. Ion e gras, îmbrăcat numai în cămașă colorată, cu mincile suflecate, ce lasă să i se vadă și mai bine jocul mîinilor scurte și grăsuțe cu care adună banii, îi strînge în fișeuri și-și însemnează în catastif.

AVIATORUL (vorbește fără să întoarcă fața de la fereastră): Cînd plouă, ține mult pe aici?

ION (prompt): Depinde, domnule căpitan... acumă cînd încep ploile de toamnă, nici noi nu mai știm. (Precipitat.) Poate să ție o zi, da poate să ție și-o săptămînă...

AVIATORUL: Nu ți-am spus că nu sînt căpitan?... Sînt pilot civil. De linie.

ION (zîmbește încureat, gesticulează evaziv,

apoi, observînd că Aviatorul nu-l mai ascultă, își reia numărătoarea și însemnările. Totul reîntră în cadrul inițial, ca și cum cele citeva cuvinte ar fi tulburat accidental o ordine de neclintit. Intervine însă, de data asta): Dar știți, uniformă... șapca dumneavoastră...

PISICA (neagră, de catifea, cu ochii galbeni, de aur topit): Miau-u-u... Mi-a-a-a-u-u-u-u...

(Afară începe să se întunece. Mucezeala sporește : umed, umed, umed.)

RADIOUL : C-r-r-r-r...c-r-r-r... z-z-z... ch-i-uu... ch-i-i... shiu-shiu... fi-i-i-i-u... c-r-r-r...

AVIATORUL (întoarce puțin capul. Strigă aproape răstit) : **Oprește-l odată !**

ION (uluț, din nou întrerupt din socoteli) : **Hi ? ! !**

AVIATORUL : **Oprește-l !...**

(Ion întreabă cu ochii, nedumerit.)

AVIATORUL : ...radioul ăsta. Închide-l, jupine, rogu-te !...

ION (neconvins, iese cu greutate de după teighea și se îndreaptă spre aparatul de radio, pe care-l închide) : **Da, da, poftiți domnule aviator !...** Credeam că vă interesează radio-jurnalul... În pustietatea noastră, de n-ar fi trenurile care abia se opresc în haltă... (Departe, străbătînd înserarea, șuieră un tren.) ...și mașinăria asta, nici n-am mai ști că e și altă lume pe pămînt...

AVIATORUL : **Ce-i drept...**

ION (flatîndu-l) : **E-e-e-e !** Dar dumneavoastră... care faceți ocolul lumii cu aeroplanul !... (Scurtă pauză.) Călătoriți de mult ?

AVIATORUL : De trei ceasuri... (Revine asupra unui gînd care-l roade de mult.) ...Dacă nu mă apuca furtuna asta... (Privește ceasul de mînă.) ...peste un ceas și jumătate îmi terminam cursa... Aș fi fost acum la Consta-tinopol...

ION : Cum ?... Numai în trei ceasuri ?... Țista zic și eu curaj !...

AVIATORUL : De trei ceasuri, astăzi... Ori, vrei să știi de cînd zbor ? De cinci ani...

ION : Așa, da !... (Pauză.) Veniți de la București ?

AVIATORUL : Nu, din Cehoslovacia, de la Praga.

ION (admirativ, din nou uimit) : În trei ceasuri !...

AVIATORUL (simplu) : **Da, în trei ceasuri...**

(Ușa de la intrare se deschide vijelios, trîntită de perete și împinsă de o rafală de ploaie. Pe ea, intră cu greu, stringîndu-și umbrela mare și scuturîndu-și picioarele, Doctorul. Are o mutră jovială, rumenă, de „bon garçon” — poartă pelerină și galoși. Întrînd, nu-l vede pe Aviator și se așează la masa din dreapta.)

DOCTORUL (își scutură umbrela și se așează frecîndu-și mîinile ; vorbește repede, suficient) : **Un coniac, Ionică !...** La repezeală... Ce mai ploaie, dom-le ! Și ce frig s-a lăsat !... Parecă stă să vie iarna !...

(Aviatorul nu s-a întors la intrarea doctorului Popescu. Pe fondul ferestrei, tot mai cenușiu, silueta lui atîrnă ca o umbră.)

DOCTORUL (cu mutra și interesarea autorității locale) : **Ce-i cu năzdrăvănia asta din poiana ta ?...** Dacă n-ar ploua așa, s-ar fi strîns tot satul să caște gura ! Cînc-o mai fi și nebunul care s-a apucat să aterizeze tocmă aici ! (Precipitat.) **Ce-ți face fata, că n-o văzu ?...**

ION (încurcat, făcîndu-i semn Doctorului) : **Mulțumesc, bine, dom-le doctor...** Cu treburi, — și ea... Acum deretică salonul pentru domnu' căpitan. (I-l arată cu capul pe Aviator. Curtenitor.) ...Că mi se pare că o să innoptați aici, domnule aviator.

DOCTORUL (jenat că să iasă din încurcătură, schimbînd vorba) : **Am tras șareta în grajd ; vezi și de calul meu, săracul, că a alergat prin ploaia asta și e tot ud leocă...**

ION (repezîndu-se spre ușă, după ce i-a servit coniacul) : **Da, da, dom-le doctor !** Îl învelesc eu cu o pătură... (Iese.)

PISICA (se apropie de doctorul Popescu, apoi, ca speriată, fuge sub teighea) : **Mi-i-aa-u-u-u...**

DOCTORUL (micros) : **Pis-pis-pis !...** Hai, vino-neoace, mițule !... (Tușeste ; apoi își ia inima în dinți.) Și cum de ați aterizat pe la noi, domnule căpitan ?

AVIATORUL (întoarce doar capul de la fereastră) : **Nu sint căpitan. Așa îi place jupinului să-mi spuie...**

DOCTORUL (în cunoșcător) : **Nu faceți parte din aviația militară ?**

AVIATORUL : Nu, sint pilot civil... de linie...

DOCTORUL : Pe ce traseu, dacă îmi permiteți ?

AVIATORUL (profesional) : **Praga-Ankara, cu halte la Cluj, Timișoara, București, Constanța, Varna, Istanbul...**

DOCTORUL : Ați avut o pană la motor, probabil !...

AVIATORUL (fără să mai întoarcă privirea de la geam, vorbind mai mult ploii de afară) : **Nu... mi s-a comunicat de la Băneasa, că ar fi mai bine să aterizez unde găsește teren, fiindcă vine furtună...**

DOCTORUL : **Ce va să zică, domnule, și civilizația !** Tac-tac, și gata !... Radioid v-a scăpat de la — Doamne ferește ! — cine știe ce nenorocire. (Arată cu un gest larg cutia de pe etajeră.) **Radioul !...**

AVIATORUL (care a întors capul, în timp ce-i vorbea Doctorul. Zîmbește) : **Da... însă cu ăsta n-aș fi auzit niciodată semnalul...**

DOCTORUL : **Bineînțeles... cum s-ar putea compara aparatul lui Ionică cu unul de avion !** Dar bine că ați aterizat ; acum sin-teți în siguranță... Familia dumneavoastră știe că ați întrerupt cursa, — nu ?

AVIATORUL (fără să se întoarcă de la fereastră) : **Da, s-a comunicat de la aeroport...**

DOCTORUL : **Sînteți căsătorit ? Aveți copii ?...**

AVIATORUL (plictisit, face un gest evaziv, fără să se întoarcă) : **Da... adică, nu...**

DOCTORUL (bine crescut) : **Pardon !...**

AVIATORUL : ...Sint căsătorit, dar n-am copii.

DOCTORUL (satisfăcut) : A-a-a... Da... Probabil, recent !

AVIATORUL (plictisit tare) : Da, recent...

DOCTORUL (tușeste ca să schimbe vorba) : Și acum... mergeți la Ankara ?...

AVIATORUL : Da...

DOCTORUL (perorind) : Ce va să zică, dom-le, și civilizația ! (Declamînd.) Progresul tehnicii moderne !... (Invidios.) Dumneavoastră faceți ocolul lumii... în câteva ceasuri străbateți mări și țări... Pe cînd noi... (Subtil-ironic.) ...abia ne tirim pe pămînt, de azi pe mîine... (Perfid.) Dar cînd e vorba de elemente, nici tehnica nu le poate sta împotriva. (Zimbește.) Nu-i așa, domnule aviator ?...

AVIATORUL (plictisit de moarte) : Așa... așa...

PISICA (vine lingă Aviator) : Mi-i-i-a-a-a-u-u-u...

(Aviatorul se apleacă s-o mîngîie. Înserarea e aproape completă. Afară, ploaia cade cu ropote. În depărtare tună. La lumina unui fulger, care pătrunde prin geam, ușa circumiilor se deschide repede și intră Poetul. E numai în haină, cu capul gol și ciuciulele de ploaie. Aviatorul s-a întors, în sfîrșit, cu fața de la fereastră, ca să-l privească.)

AVIATORUL : Plouă mereu. Nu prea are de gînd să stea ?...

POETUL : O, nu !... pînă mîine, nici vorbă... (Se așează la o masă mare, unde se află cascheta și treneciotul Aviatorului și cheamă pisica.) Pis-pis-pis !... (Pe care o mîngîie apropiînd-o de obrazul lui.)

DOCTORUL (profesional și disprețuitor în același timp) : Vă sfătuiesc să nu vă apropiați prea mult de lighioana asta... Niciodată nu poți ști ce germei poartă... Am avut un caz... (Văzînd că nu-l aude nimeni și că Poetul continuă să mîngîie pisica, își bea coniacul în tăcere.)

POETUL (către Aviator) : Curge apa șiroaie de pe avionul dumitale... Barem motorul e bine ferit ?

AVIATORUL (brusc) : Cred că da... (Își ia trenecioul și dă să iasă ; în ușă se întîlnește cu Ion care tocmai intră în prăvălie. I se adresează.) Mă duc să mă uit la motor... să nu fi pătruns ploaia înăuntru...

ION : Puteți fi liniștit, domnule căpitan ; am avut eu grijă de asta... (Către Doctor.) ...și de roibul dumneavoastră, domnule doctor... (Către Aviator.) ...dacă vreți să treceți în odaia dumneavoastră, imediat e gata. Trageți un somn zdravăn și dacă s-o potoli mîine urgia de afară, o și porniți...

AVIATORUL (din prag) : Mulțumesc ! Mă duc să mai controlez ceva. (Iese.)

ION : Zice că merge în Turcia... la Constantinopole !... Da' pînă una-alta, stă colea, la noi, în Bărăgan...

DOCTORUL : Pînă o trece furtuna, că-l doboară...

ION : Da' pe dumneavoastră, numai cu șareta și roibulețul, cum nu vă mai doboară ? Și dumnealui, gogeamite căpitanu' cu ditai mașinăria, stă și așteaptă ca un mieluş pînă s-o potoli Sfîntu' Ilie... (Ride plin.)

DOCTORUL (filozofînd satisfăcut) : Ei, Ionică, neică, fiecare cu al lui ; noi mergem încetîșor, iavaş-iavaş, prin orice vreme... nu ca aviatorii, cu sute de kilometri pe ceas (Rizînd.) ...încetîșor da' sigur — vorba neamțului...

ION (de acord perfect) : Sigur-sigur, domnule doctor ! (Aprinde lampa de pe tejghea ; circuma se umple de o lumină palidă, ulerioasă.) Bună seara la toată lumea !

POETUL (care în tot timpul acesta n-a participat la convorbire, ci și-a făcut de lucru cu pisica, apoi a privit pe geam, se întoarce grăbit) : Bună seara... Da' unde e Florica ?...

ION (cam în doi peri) : Are treabă...

(Doctorul îi face semn Circumarului să-i mai dea un coniac. Ion i-l aduce și-și trage scaunul la masa lui, așezîndu-se aproape cu spatele la Poetul care continuă să mîngîie pisica, ținînd-o în brațe.)

ION (tainic) : Cum îi mai merge domnului inginer ? (Cu o falsă îngrijorare.) Rău ? Tot rău, domnule doctor ?...

DOCTORUL (după ce și-a compus o mină profesională, îngîndurată : toate răspunderile din lumea apasă pe umerii lui, lucru pe care-l trădează de altfel și buzele groase, țuguiate a șoaptă, mister. Cum stau de vorbă cei doi la masă, sub lumina gîlbejită a lămpii, parecă ar fi doi complotiști) : Prost... foarte prost... (Înghite dintr-o dată paharul de coniac și-și plescăie ușurel limba de cerul gurii, degustînd cu vîdită plăcere.) E boală grea, Ionică, ce crezi ?... (Pauză.) Mă uit la plugarul ăsta, cu care tot vîd că ai de lucru ; pe lingă a lui Georgescu, boala lui e un fleac.

ION : Vai de el, dom-le doctor !... (Alungă stălii cu mîna.) Zi ferească Dumnezeu !... Că l-a apucat mai zilele trecute la mine în băătătură. (Poetul se apropie de masa celor doi, cu figura aproape crispată de relatarea lui Ion.) ...Il doborîse ca pe un pui de vrăbie și după ce că el e așa, pipiriu, unde mi-l scutura de credeam că o să-l facă bucăți. (Cu un sentiment amestecat de scîrbă și groază.) Brîr !... urîtă boală !... Și drept să-ți spun, domnule doctor, mai mult mi-era de fiică-mea decît de el. Că de se-ntimpla să fie ea acasă și să-l vadă întins, zvîrcolindu-se, ditai omul, ea pește pe uscat, cu bale la gură, cu limba ieșită și ochii holbați... (Se închină repede și scuipă-n lături.) Ferească Dumnezeu, domnule doctor ! Amar-nică boală !... Că de aia n-are nici muiere, nici copii... (Revenînd la realitate, mulțumit de sine.) Mă mir că nu-și face seama, zău așa !...

DOCTORUL : Ei, o spui tu, unde nu ești bolnav... Dar ia uită-te la el ! Nu zie, e boală grea și epilepsia, dar plugarul își vede de treaba lui și de cînd îl știu nu e nici mai teafăr, dar nici mai rău... Trăiește, muncește, o duc pe picioare. Cînd o muri, n-o să moară din pricina asta. (Revenind la chestiune.) Pe cînd bietul Georgescu e condamnat... Condamnat, mă-nțelegi ? Cancerul e boală care nu iartă... Și el, bietul om, habar n-are de ce-l roade...

(În timpul convorbirii Poetul se plimbă prin prăvălie, ușor agitat, se oprește în fața ferestrei, mîngie pisica neagră, care se alintă pe lîngă el, apoi se așează din nou la masă.)

POETUL : Spune-mi, nea Ioane, nu știți dacă mai vine Florica încoace ?... (După o pauză, cu temere.) Ori are de gînd să se culce ?

ION (vizibil sîcîit, răspunde scurt) : Ce să mai caute în prăvălie pe o vreme ca asta ? (Pauză.) Și pe urmă, drept să-ți spui, nici nu prea știu ce vrei dumneata cu fata mea ?...

POETUL : Știe ea !...

ION : Dacă-i vorba de înșurătoare, apai să nu te superi, da' ți-o spui din nou... (Cîtînd spre Doctor.) ...că, uite, e și domnu' doctor de față ; ia-ți gîndul de la Florica ! Nu ți-o dau...

(Doctorul simulează o totală absență, turîndu-și cu grijă al treilea pahar de coniac, pe care-l bea cu sorbituri lungi de data asta.)

POETUL : Nu are nevoie să-mi mai spui... Noroc că nu hotărâști numai dumneata...

ION : Da' cine hotărăște, mă rog ? Dumneata... care scrii poezii la gazetă ?... Ori crezi că Florica e de capul ei și o să i-l sucești cum îți place ?...

(Doctorul vădit încurcat, tușește cu insistență.)

POETUL : Nu succese capul nimănui și fii liniștit dumneata... ai și uitat ce-ți spuse doctorul : fiecare cu ale lui... Dumneata cu prăvălia, cu sticlele și (Arată spre teighea cu capul.) ...fișicurile dumitale... Florica cu tinerețea și dragostea ei și eu (Evaziv.) da, eu, cu poeziile mele... Ne-om face fiecare viața cum am învățat și cum om putea... (Luîndu-l degajat de umăr.) Lasă ! Nu te mai necăji !... Nici n-am să-i succese capul fetii și nici n-o să ți-o fur... Că mi-e dragă, n-ai ce să-mi faci... (Către Doctor.) Nu-i așa, domnule doctor ?...

DOCTORUL (foarte încurcat) : Him ! Him ! Ei, da, desigur, așa este...

POETUL (schimbînd vorba) : ...Și spui că e grav bolnav inginerul Georgescu !

DOCTORUL (mulțumit că e la preț) : Foarte, foarte grav !... Azi, i-am făcut din nou morfină. Nici nu știu dacă o mai ducă pînă în două-trei zile... (După o pauză.) ...Și ce

e mai grav e că nici nu știu cum să-i spun bietului om... că dintr-un ceas într-altul poate să moară...

POETUL (cu ochii mirați) : Și de ce nu-i spui ?

PISICA (se freacă drăgăstos de gleznele Poetului și exclamă interogativ) : Mi-a-a-u-u... ?

(Ion privește cu stupeoare.)

DOCTORUL : Cum „de ce ?“ !... Crezi dumneata că e atît de ușor să-i spui unui om că viața lui e în primejdie ?... (Declamă.) ...Că dintr-o clipă într-alta, poate să moară ? !...

POETUL (s-a îndreptat din nou spre fereastră ; în momentul cînd rostește cuvintele, el e cu spatele la public) : Vezi bine !...

(Ion și Doctorul se privesc mirați. Doctorul dă din cap : „ce să-l iei în serios ?“ ; Ion face un gest cu două degete la tîmplă : „e zățienit“.)

DOCTORUL (grav, muștrător) : Se vede, tinere, că dumneata nu prea știi ce e o viață de om !

POETUL (se întoarce brusc de la fereastră și se oprește în fața mesei unde șed cei doi. Către Doctor) : Dumneata spui asta ? Dumneata vorbești cu atîta nepăsare de Plugar pe care știi că-l scutură epilepsia zilnic... (Cu amărăciune.) ...Și uneori, de cite două ori pe zi ! (Către Ion.) ...Și dumneata care ți-ai pus de gînd, fiindcă ești tatăl ei, să o măriți pe Florica cu cine ți-o plăcea dumitale — nu ei ; asta nu înseamnă să-i omori toată viața, de vie ? (Către amîndoi perorația lui merge crescendo, însă reținută, trădînd mai mult o încordare.) Spuneți că eu nu știu ce-i o viață de om...

ION : Vezi bine că nu știi, de vorbești așa...
POETUL : Și dumneavoastră credeți că știți ?... tocmăi dumneavoastră... Iată (Arătînd spre ușă.) omul ăsta de care vorbiriți adineauri, știe întotdeauna că o să moară... Vă dați seama ? Întotdeauna ! El știe că-l pîndește moartea, cum îl pîndește pe Plugar criza de epilepsie... Cum știi dumneata, jupine, că ți-au sporit banii în teighea... Cum știi dumneata, domnule doctor, că o să mergi acuma acasă și o să te îndrăci în halat și o să-ți găsești iepurașii de casă în colivia lor... Și cu toate astea, Aviatorul pe care-l văzurăm aici, așa, dintr-o întîmplare, cu toții, (Către Ion.) Căpitanul dumitale, cum îi spui — știe sigur, de cite ori se urcă în mașina lui de zburat, că o să moară. În fiecare zi, la același ceas, omul ăsta se suie în avion și pornește. Peste un minut, poate să fie praf și pulbere... dar nu-i pasă... Știe lucrul ăsta. De aia e atît de împăcat cu soarta lui, cu toată lumea... (Vorbînd tot mai mult pentru sine.) Ce mare lucru e ăsta... să știi că poți muri oricînd, așa cum ai face un lucru obișnuit, de toate zilele !... Cum te speli, cum te îmbraci, cum adormi... Să trăiești cu moartea lîngă umărul tău, în lumina soarelui pe care-l vezi, în aerul pe

care-l respiri, în apa pe care o bei !... Să fii prieten cu moartea... Când te așezi la masă să-ți tai bucată de piine în două și să spui : asta e pentru tine, Moarte !... Și asta pentru mine...

DOCTORUL : Doar asta-i meseria lui...

POETUL : Meseria lui... da, da, aveți dreptate dumneavoastră... Un meseriaș al morții, nu-i așa ?...

(În timp ce Poetul vorbește, Aviatorul re-
intră în circumă, își lasă trenchiețul pe masa
cea mare și se duce din nou la fereastră
să își lipească fruntea de geamul pe care
apa curge în șiroaie. S-a întunecat aproape
de tot, așa că lampa mică de pe tejghea nu
îlbuminește să lumineze decât un colț din cir-
ciumă. Umbrele celor de față sînt nefirești
de mari, și orice mișcare le face să tremure
ca într-un dans fantastic. Tac toți și liniștea
grea, mucețită, din circumă asta pierdută
la un capăt de lume, unde cerul și-a des-
chis zăgazurile, nu e tulburată decât de ră-
păitul ploii de afară. Poetul mîngie din
nou, drăgăstos, pisica neagră care — nici
ea — nu mai îndrăznește să miorläie. Din
cînd în cînd, un fulger luminează încăperea
în mijlocul căreia chipurile Poetului, al Do-
ctorului și al Circumarului par niște spectre ;
singur Aviatorul, întors cu spatele, drept în
fereastră, cu o mină în buzunarul pantalo-
nilor, stă nepăsător, nițel plictisit, asemenea
călătorilor singuratei pe care-i înțilnești une-
ori, pe culoarele trenurilor, privind nepătrunși
și neclintii, prin fereastră, peisajul străin
care le aleargă pe dinainte. Cînd fulgeră,
statura Aviatorului se desenează mai neagră,
mai înaltă, în pervazul ferestrei ; prezentă
mută, și singurul argument fără grai, fără
viață, parcă, al cuvintelor poetului.

Peste acest tablou care seamănă mai de-
grabă cu o sordidă reuniune a spectrelor,
poește ca o detonătură trăsnetul căzut pe
unde, prin apropiere. Toată baraca se cla-
tină ca bătută de vînt, pisica sare și izbește
lampa care joacă pe tejghea, micșorîndu-și
lumina. Abia mai pîlpîie acum, cît o candelă.
Ion își face cruci repezi. Poetul se așează,
extenuat, pe o banchetă în fața mesei celei
mari, Aviatorul rămîne la fel de nemișcat
și mut.)

DOCTORUL (sugrumat de spaimă) : A trăs-nit
pe aproape !...

(Nimeni nu-l aude. În semiîntunericul cir-
ciumii, neverosimil, făcîndu-i pe toți să se
uite unul la altul, parcă spre a-și da seama
dacă nu cumva e o nălucire, răsună afară
un cîntec răgușit :

„Eu nu-ți primesc paharul
îluite marinar
Căci mie soarta-mi spune
Că ești un criminal...”

Se deschide ușa, pe care intră cu pași
legănați, grei, nesiguri, aproape dibuind, o
mogildeață neagră cu o boccea la sub-
soară : Marinarul.)

MARINARUL (în uniformă, cu bereta leocă
în cap) : Hei, crișmarule, ce stai în beznă ?
Aprindeți luminile la bord !... (Își lasă boc-
ceaua pe dușumea și-și scutură bereta de
ploaie. Apoi se așează la masa cea mare.)
ION (căt-re Poet) : Ți-am spus, dom'le, s-o
lași dracului de jigodie ! (Pisicii.) Cîțuț,
fir-ai să fii de lighioană !...

MARINARUL (fredonează) : „Luînd paharu-n
mină... / Copilei l-a întins” (Vorbit.) Că bles-
temată vreme, zău ! Unde sînt aici, crișmare ?
Mi se pare că m-am coborît cu o stație mai
departe... cum îi zice ?... Că nu e Ciulnița.

ION (care între timp a mai aprins o lampă
de tavan și a așezat scaunele în dreptul
fiecărei mese, răspunde prompt, profesional) :
Ivăneste... la Ivăneste. Pînă la Ciulnița mai
ai 27 de kilometri. Dar pe prăpădul ăsta,
n-ai cum merge...

MARINARUL (se scutură greoi, legănîndu-se
ca să se încălzească) : Am băgat de seamă...
(Adresîndu-se tuturor.) Hei ! Cine bea cu
mine ? (Căt-re circumar.) Dă-ne un vin bun,
crișmarule !... Al mai bun pe care-l ai... (Se
apropie de Aviator, care, întors cu fața la
fereastră, îl privește zîmbind.) Hai, pasăre
călătoare !... (Căt-re Poet.) Hai băiete, că ești
mai tînăr și fără pahar dinainte... (Căt-re
Doctor.) Bei un pahar cu noi ?...

DOCTORUL : Nu, mulțumesc... (Cu pre-
stanță.) De altfel e și tîrziu ; trebuie să
plec ! (Căt-re Ion.) Trece-mi coniacul în cont !
Îți plătesc mîine tot... N-am bani la mine...
Am fugit repede la inginerul Georgescu...

ION (il conduce spre ieșire) : Vai de mine,
dom'le doctor ! Nu face nimic... n-am eu
grijă cu dumneavoastră...

POETUL (în timp ce Doctorul dă să iasă
și încearcă să-și deschidă umbrela) : Da,
da !... poți să fii fără grijă... o să-ți plătească
domnul doctor mîine, după ce i-o muri pa-
cienț ! Domnul doctor e un client sigur...
n-o să moară pe neașteptate... (Ride.)

(Ion aduce de după tejghea o damigeană
cu vin și pahare. Aviatorul și Poetul se
așează la masa Marinarului, care toarnă în
pahare ; e o atmosferă de chef, de bună dis-
poziție și gălăgie, care contrastează cu atmo-
sfera apăsătoare și rece de pînă acum. În
circumă s-a făcut parcă mai cald, mai
întim.)

POETUL (ridicîndu-și paharul) : Să bem,
dară !... Cum ziceai, Marinarule ? (Tustrei
ciocnesc și în timp ce Ion se îndreaptă spre
ușa laterală unde s-a auzit un ciocănit, încep
să cînte) :

Pe-un tîrm pustiu de mare
Ședea iubită mea
Privind în depărtare
O navă ce venea

În scăpătat de soare
Cu trei matrozii în ea
Veneau ciocnind pahare
Și toți cătau la ea.

(Beau cu toții, tăcuți într-o tăcere de frăție. Ion s-a întors la tejgheaua lui.)

POETUL : Parcă noi toți sîntem nava aia, din cîntec ? la uitați-vă cum se mai elatină totul ; cum ne tîlăzuiește marea, și furtuna și fulgerele... Cum troznește din încheieturi toată crîșma, cum se leagănă prăvălia... și sticlele lui Ion, din rafturi, cum ciocnesc între ele, parcă ar cheful rachiul singur !... (Pauză.) Numai Crîșmarul se ține țeapăn. (Rid cu toții. Poetul închină.) Noroc la zbor, Aviatorule !... Noroc la plutit, Marinarule !... (Către Ion.) Dumitale ce să-ți mai uez noroc ? Îl ai de-a gata !...

MARINARUL : Noroc, Poetule ! Noroc la... (Se privesc încurcați.) Noroc la...

AVIATORUL : Vorbe !

(Beau în tăcerea caldă a tovarășiei. Cînd Ion a crăpat ușa să zvîrle ceva afară, intră Omul cu Mască.)

PISICA (iese de după tejghea și miorlăie interogativ, frecîndu-se de glezna Omului cu Mască) : Mrkgao !... Mrkgao !...

MARINARUL (către Omul cu Mască) : Da' tu cine mai ești ?...

OMUL CU MASCĂ :

Vedeți, elementar vorbind, eu sînt agățat de soare și lipit de pămînt, măcar că n-am rivnit la nici unul destul. Prezența mea, domnii mei, e-ncurcată ; asemenea întrebări, iertați, eu nu mi-am pus niciodată.

O, ce vorbă grea ! „Niciodată“...

Îmi veți înțelege tristețea pe care-o-ncrec, neștiind ce să vă răspund.

— Cine ești ? mă-ntreabă fiecare,

— Cine știe ? ea și cum dac-aș spune

că sînt domnul Cutare

m-ar cunoaște cineva

și m-ar înfia.

— Cine ești ? copiii se sperie de mine,

adolescenții se-apropie gravi, cu mîinile în buzunar,

tinerii domni,

frumoasele domnișoare, protocolar,

mă-ntreabă, îmi zîmbesc și dau din cap :

„Săracul ! E negru și urît ca un harap !“

— Cine ești ? Cine ești ?

Domni și cucoane, eu sau fără treabă,

bătrîni albi, pensionari onești,

din cînd în cînd, și ei chiar mă-ntreabă :

Cine ești ?

Eu vă pot spune o mie și una de povești. Toate sînt la fel de mincinoase, toate la fel de adevărate.

— Cine ești ? mă veți întreba mai departe.

V-aș ruga mult să nu vă supărați,

— mă sînt în seara asta între frați ! —

orice-ntrebare-i spaimă pentru mine,

orice zîmbet îmi face bine,

orice lacrimă de-a voastră e a mea ;

dar „cine ești“ nu mă mai întrebați.

Fiecare din noi sîntem frați,

chiar dacă voi nu sînteți mascați.

Eu sînt omul cu mască,

așa cum aș putea să fiu
mindru, bălan și cilibiu
sau Isus Christos răstignitul,
învîtiatul și înălțatul.

(Pantomimă.)

Cum aș putea să fiu
Omul cu barbă
sau fără barbă
domnul cu ochelari,
domnul slab, domnul gras,
domnul înalt
ori domnul scund

vă rog să nu mă mai întrebați cine sînt.
Sînt așa cum mă vedeți
și nimic altceva,
și nimic altceva,
o, nu sînt măcar Cineva !
Sînt așa cum aș putea să fiu
omul mort, închis în sicriu,
cum aș putea să fiu
Profetul strigînd în pustiu,
și pin-la urmă, domnilor băieți
sînt cine vreți sau cine nu vreți !

MARINARUL : Pin-aici ne-ai lămurit... Da' fii bun și mai lămurește-ne și ce cauți pe-aici ?

OMUL CU MASCĂ :

Iar întrebări, întrebări !

Niciodată n-am fugit destul de voi, întrebări, numai voi nu osteniți, întrebări !

Poate cant și eu răspunsul unuiei întrebări
poate caut tot ce trebuia să găsesc,
poate caut crucea pe care să mă răstignesc.

În zadar, în zadar !

Nu mai caut nimic,

nu sînt nimeni,

sînt cine vreți

caut ce-mi dați,

sînt așa cum mă vedeți

de sus pînă jos,

vesel și trist,

urît și frumos.

Dar vă rog nu mă mai întrebați !

Ne facem dacă vreți, cu toții frați,

mai ales că semănăm atît de mult ;

(Adresîndu-se fiecăruia în parte.)

Sub masca mea, e chipul tău de marinar,
e privirea ta de aviator,
obrazul tău, de circiumar,
și fruntea-ți palidă de poet,
eu îmi spun în numele vostru, bun sosit !
Și cer de hăut, de mincare și de dormit.
MARINARUL (ride mulțumit) : Așa spune, măi băiete, lămurit !... Ia-ți un pahar și fă-te-ncoace... Că vin s-o mai găsi și pentru tine-n damigeana asta.

(În timp ce Omul cu Mască se așează la masa lor, Aviatorul trăiește pe fereastră.)

AVIATORUL : Parcă a început să se mai potolească ploaia !...

ACTUL II

Au trecut vreo patru-cinci zile de la actul întâi. Ne aflăm acum, dimineața, pe un timp senin, într-o odaie largă și luminoasă, de casă de țară, cu o prispă ai cărei pâlîmări se și văd prin ușa și fereastra deschisă. Pe cit de îmbăcsită, de pustie și întunecoasă era cîreiuma, pe atîta de primitoare și veselă e odaia asta, a Poetului. O revencală sănătoasă se ridică din dușumelele albe, din pereții lipiți, din tavanul de birne spoite, de care atîrnă o lampă cu gaz.

Camera Poetului este construită aproape pe același principiu, ca și cîreiuma; intrarea, însă, poate fi și prin față și lateral, pe prispă, astfel că personajele care vin de afară pot defila înainte de a intra în odaie, prin fața ferestrei. În peretele din fund e ușa deschisă. În cel din dreapta spectatorului, e fereastra largă, deschisă de tot; nu se văd pe ea decît virfurile depărtate ale unor pomi galbeni, profilate pe un cer nesfîrșit de adine și de albastru. Toată mobila se compune dintr-un divan simplu, așezat la peretele din stînga, cu căpătiul spre public; o masă mare de brad la peretele din dreapta, aproape de fereastră, două scaune și un vraf de cărți și reviste, clădite într-un colț al camerei, tot lîngă perete.

Deși e zi de lucru, în toată încăperea, ca și afară, e o atmosferă duminicală, plină de pace senină, odihnitoare.

În pervazul ferestrei, se află un ulcior de lut smălțuit în verde, în care trebuie să fie apă proaspătă, iar deasupra patului, agățat în perete, un portret — o fotografie veche mărită — încadrat în ramă ovală, înfățișînd figura unei femei de vreo 40—50 de ani.

La ridicarea cortinei Poetul scrie la masă, consultînd, din cînd în cînd, un vraf de hîrtii, așa că nu aude cînd trece pe prispă Clarvăzătorul, care se uită pe fereastră, o clipă, apoi, intrînd pe ușă, tușește ca să-i atragă atenția Poetului.*

POETUL (sare-n picioare și-i iese în întîmpinare cu miinle-ntinse): Bînc-ai venit! Te așteptam seara... Ce s-a întîmplat?

CLARVĂZĂTORUL: Lucruri importante sînt puse la cale. Trebuie ca totul să funcționeze perfect — fără greș.

POETUL: Dar, bine, cu îmi fac doar datoria. Nu v-a sosit ultimul manifest?

CLARVĂZĂTORUL: Ba da, ba da... Acum e însă vorba de altceva. Trebuie să vii urgent în Capitală. (Îi dă un pachet.) Aici ai buletinul de populație cu noul tău nume.

POETUL: Să-l uit, deci, pe cel vechi?

CLARVĂZĂTORUL: Nu pentru multă vreme. Deocamdată, deprinde-te cu ăsta nou. Adică,

*) Fragmentul care urmează, cu apariția Clarvăzătorului (termenul aparține redacției) a fost adăugat ulterior de autor. Ținînd seama de logica piesei, a fost introdus aici.

nou numai pentru oficialități. Că noi îți vom spune tot pe-același nume conspirativ. Revenind.) Așadar, repede! Ia-ți cit mai puține lucruri. (Se uită.) Văd că nici n-ai prea multe... Restul le lași... Hîrtiile le distrugi.

POETUL: Și poeziile?

CLARVĂZĂTORUL: Sint multe?

POETUL: Nu prea.

CLARVĂZĂTORUL: În fine, un caiet-două. Nu le știi pe dinafară?

POETUL: Ale altora da, pe-ale mele nu.

CLARVĂZĂTORUL (rîde): Ia te uită! Un poet care nu-și știe poeziile pe dinafară! (Revine.) În fine, ar fi bine să n-ai nici un fel de hîrtie compromițătoare asupra ta. (Uitîndu-se mprejur.) N-ai putea să le ascunzi pe-aici, pe-undeva?

POETUL (descoperînd): Ba da, am cui le lăsa...

CLARVĂZĂTORUL : „Cui“?! Nimănu! Eu am spus să le ascunzi, nu să le încredințezi cuiva. Îți repet : totul trebuie să se petreacă în cel mai deplin secret și cit mai repede.

POETUL : Cit de repede ?

CLARVĂZĂTORUL : Poimîne. Deci, în 48 de ore, trebuie să fii în Capitală, la locul știut. Dar nimeni, înțelegi ? Nimeni, afară de noi doi, nu trebuie să știe nici că pleci, nici cînd, nici unde.

POETUL : Și nici că mă cheamă ea aici. (Rîde, arătînd buletinul.)

CLARVĂZĂTORUL : Mai ales !

POETUL (revenind, căutînd printre caiete, visător) : N-aș putea să le las iubitei mele ?

CLARVĂZĂTORUL : Numai dacă ești sigur de ea...

POETUL : Ca de mine însuși.

CLARVĂZĂTORUL : Bine, faci cum crezi. Dar nici ei să nu-i spui că pleci.

POETUL : Nici ei ?

CLARVĂZĂTORUL : Nici.

POETUL : Să nu ating nimica, așadar !

CLARVĂZĂTORUL : Noroc bun ! (Își strîng mîinile.)

POETUL : Noroc ! Și succes !

(După plecarea Clarvăzătorului, Poetul începe să-și cerceteze hîrtiile, pe rînd, una cîte una. Unele le rupe, altele le pune de-o parte, altora le dă foc în sobă. Răsfoiește cărțile pînă ce se oprește la una din ele. E Biblia pe care o deschide la Apocalipsul Sfîntului Ioan Teologul, din care începe să citească tare : „Și s-a arătat în cer un semn mare ; o femeie înveșmîntată cu soarele ; și luna era sub picioarele ei și pe cap purta cunună din douăsprezece stele... Și era însărcinată și striga, chinîndu-se și muncindu-se ca să nască...”

În fereastră, oval, alături de ovalul verde al uleiurului se desenează, în afară, chipul alb al Floricăi.)

FLORICA : ...Și cine era biata femeie ?

POETUL (lasă Biblia pe marginea patului și aleargă la ușă) : Florica ! Nici nu mă așteptam să vii, acum.

FLORICA (întră zîmbind. Șovăitoare) : Am venit.

POETUL : Intră !

FLORICA : Nu mă așteptai ?

POETUL : Te aștept dintotdeauna. (Florica s-a oprit, ezită.) Ce este ? În mersul tău, ceva te mină înainte, ceva te trage înapoi.

FLORICA : Dragostea mă mină.

POETUL : Și cine te oprește ?

FLORICA : Nimeni... poate taina.

POETUL (speriat că ea știe ceva) : Care taină ?! Ce taină ?... (Cum Florica tace, privind dincolo de el.) ...Spune, Florica !

FLORICA (pe nerăsuflăte) : Trebuie să plecăm... repede ! Tata se duce azi la tirg și

o să rămîie acolo trei zile. Pînă se-ntoarce el, noi fugim...

POETUL (zîmbind silit) : Noi amîndoi ?

FLORICA : Amîndoi. O să fim numai noi amîndoi.

POETUL (o îmbrățișează) : Florica !

FLORICA : Mă iubești ?

POETUL (mirat) : De ce mai întreb ? Tu nici nu știi cit de mult te iubesc.

FLORICA : Răspunsul ăsta... aș vrea să-l aud mereu.

POETUL : Întotdeauna...

FLORICA : Împreună...

POETUL (sfîelnic) : ...Și zici să plecăm ?

FLORICA : Poimîne seară... Ne întîlnim în haltă la trenul de 8... (Precipitat, îndreptîndu-se spre ușă.) Acuma fug... (Privește afară.) Uite că vine și Plugarul. Nu știu de ce e singur : Aviatorul și Marinarul spuneau că vin astăzi la tine. (Îl sărută și dă să fugă.) Poimîne seară în haltă.

POETUL : Dar tatăl tău, ce-o să spună ?

FLORICA (din prispă) : Treaba mea. N-avea tu grijă ! (Iese.)

(De afară se aud pașii Floricăi, alergînd. Apoi glasul Plugarului : „Ce faci, Florică ? Bine ai venit pe la noi...” Și răspunsul fetei, în fugă : „Bine te-am găsit, Plugarule“. Plugarul intră în camera Poetului.)

PLUGARUL : Să trăiești !

POETUL : Stai !

PLUGARUL (se așează pe scaunul de lîngă masă, cu fața spre divanul Poetului, așa că nu i se vede din sală decît profilul. Poetul ia Biblia în mînă) : Ce mai citeai ? Zi tare, să auz și eu !

POETUL (citind din Apocalipsul Sfîntului Ioan Teologul și ilustrînd cu mîna dreaptă, imaginile) :Iar împărații pămîntului care au curvit cu ea și s-au dezmiardat cu ea, se vor jeli și se vor bate în piept pentru ea, cînd vor vedea fumul focului în care arde... De departe, unde stau de frica chinurilor ei, ei zic : Vai ! vai ! cetatea cea mare, Babilonul, cetatea cea tare, că într-un ceas a venit judecata ta !... Și neguțătorii plîng și se tînguiesc asupra ei, căci nimeni nu mai cumpără -marfa lor... Marfă de aur și de argint, pietre prețioase și mărgăritare, în și porfiră, mătase și stacojiu, tot felul de lemn bine mirositor și tot felul de scule de fildes, tot felul de scule de lemn de mare preț și marfă de aramă și de fier și de marmură... și scortîșoară și balsam și mirodenii și mirt și tînuie și vin și untdelemn și făină de griu și vite și oi și cai și căruțe și trupuri și suflete de oameni... Și roadele după care poftea sufletul tău s-au dus de la tine și tot ce era ales și gingaș și toată strălucirea au pierit de la tine și niciodată nu le vor mai găsi...”

(Poetul se întreprinde din citit fiindcă de afară se aude pietrișul scîrîlînd sub pași nesiguri, apoi pătrunde în odaie un zgomot nelămurit de voci, parcă un ecou bizit al textului biblic; din ce în ce mai apropiat se lămurește glasul Marinarului cîntînd):

Veneau ciocnind pahare
Și toți cătau la ea...

(Poetul închide Biblia și se ridică.)

POETUL: Ei trebuie să fie; l-aud pe Marinar. (Aviatorul și Marinarul apar în ușă; merg șovăind, că vin aici pentru prima oară.)

AVIATORUL: Bucuroși de oaspeți?

POETUL (ieșindu-le în întâmpinare): Intrați, intrați — și bordeiul meu să fie casa voastră!...

(Marinarul intră legănându-se stîngaci și se așează pe pat; Aviatorul umblă prin odaie, privește unicul portret-tablou din perete, se oprește în fața maldărului de cărți, din care trage una la întimplare, o răsfoiește și o pune la loc; apoi, pipăie masa ca un cercetător de mobile.)

AVIATORUL (rotindu-și privirea): Asta e casa ta?...

POETUL: Numai cît stau în ea... E a prietenului meu, Plugarul. (Îl arată pe Plugar, căruia Aviatorul îi întinde simplu, mîna.)

AVIATORUL: Ne cunoaștem... ne-am văzut pe la circumă.

PLUGARUL: Mai dau și pe-acolo, cînd trec la tîrg.

POETUL (arătîndu-l pe Plugar): El mi-a dat adăpostul ăsta binecuvîntat. (Uimînd prin odaie.) Dați-mi voie să vi-l prezint: aici este vestibulul, salonul, dormitorul și biroul Poetului!... (Arătînd maldărul de cărți și ziare.) Aici, biblioteca... (Arată eadra ovală din perete.) Aici, portretul mamei, singura mea icoană. Masa... adică biroul, este — se înțelege — de brad... (Alergînd către un ungher, arată o gaură în dușumea.) În gaura asta, locuiește micul și negrul meu prieten, greierele... Poate că... (Reverențios.) ...pentru oaspeți alesi ca voi, o să binevoiască să ne cînte ceva... (Aviatorul se îndreaptă către fereastră: Poetul, în continuare.) Aici e fereastra; anume făcută, pentru lună...

MARINARUL: Pentru ce?

POETUL: Pentru lună... Răsare chiar în dreptul ferestrei.

MARINARUL: Foarte bine!... Pe mare eu n-am nevoie de ferestre ca să văd luna; ies pe punte și gata!...

(Aviatorul stă neclintit în fereastră. E cu spatele la public, că și în actul întîii, și cu o mînă rezemată de pervaz.)

POETUL: Stai mereu în fereastră, zburătorule! Așa te-am găsit și la circumă... La ce tot te uiți într-una?

AVIATORUL: La drumurile mele... (Întorcîndu-se cu fața.) Astăzi, în sfîrșit, după cinci zile de aterizaj forțat, pot pleca. (Destins.) În sfîrșit, drum deschis, deschis! Cerul senin... și pare să țînă așa mai multă vreme... (Către Plugar.) Ce zici?...

PLUGARUL: După zare, nici picătură de ploaie nu se arată...

AVIATORUL: Așa spune și barometrul meu. (Revenind, către toți.) Dar să mă credeți că nu mi-a fost deloc ușor. Mai întîi, mucezeala aia din circumă, pe urmă, șederea asta pe loc, la care eram osîndit. (Zîmbind, către Marinar.) Noroc cu Marinarul, care nu se dă bătut! I-am făcut o vinzare jupinului, cît nu se bea la el într-un an întreg. (Îngîdurat.) Și mai era ceva... Florica... frumoasă fată... și singura între noi.

POETUL (brusc, pe un ton vecin cu aroganța): Ia spune!... Crezi, la urma urmelor, că e ceva ușor pentru tine?... Pentru noi toți, cîți sîntem aici?... (Întrebîndu-se mai mult pe el.) Provizoratul în care trăim ne poate fi o cheazășie?...

AVIATORUL: La început, credeam orbește că da... Credeam că dacă sînt pilot, însemnează că sînt și eu în rînd cu toată lumea... Dar asta, numai la început, cînd pilotam întîile curse... Și cînd descoperisem lumea mea... Absolută... (Din ce în ce mai prins.) Știi!... singur, în văzduh, ești totul... ești un zeu...

POETUL (admirativ): Trebuie să fie extraordinar!...

AVIATORUL: Cum să nu fie extraordinar!... În meseria mea, nici nu știi ce nemărginire au lucrurile... Fîndă nici nu știi cînd o să mori... Dacă moartea e veșnicia... Noi, ăștia care zburăm, cunoaștem ceva din ea, din veșnicia asta, înainte de a muri... Poate fi oricînd, și niciodată... Moartea nu mai are preț... Și mașina ți se supune... Ca o vîetate cu care doar să știi cum să te porți, să te asculte. (În specialist.) Nu avionul face accidentul. În nouăzecișinouă dintr-o sută de cazuri, accidentul e al pilotului care n-a știut sau a uitat cum trebuie să se poarte cu motorul lui... Cu inima lui... Că motorul bate și răsună în noi, odată cu inima noastră... Tu, doar cu el, acolo, sus, singur, cu tine și cu mașina ta, cu mașina ta care nu ții o parte din trupul tău, vie ca tine, inteligentă, dibace ca tine... Acolo, sus, lingă nori și stele... Tu ești lumea...

(În timp ce vorbește, Aviatorul e schimbat, ochii îi strălucesc, glasul i-e înfiorat. Pare într-adevăr, altul.)

POETUL: Stau și te-ascult, zburătorule, și mi se frînge inima. Dacă-ai ști cît de mult am visat să zbor și eu... Dar sănătatea mea... Voi sînteți trecuți prin ciur și sită, de medici. Pe mine m-ar zvîrli cît colo și doctorul Popescu... Și cît de mult aș rivni să zbor și eu, ca tine...

AVIATORUL : Poți să fii liniștit ! Parcă faci altceva când scrii aici, la masa asta ? Tot pe viața ta te reazămi. Fiindcă noi ăștia, fără căpății, n-avem nimica altceva, decît viața noastră. Pe ca jucăm ; ori tot, ori nimic ; aceeași absurdă inutilitate, același sacrificiu anonim și de fiecare clipă, îl scrii și tu pe birția ta, ca și mine în cerul meu... (Pauză.) Nu e o chestiune de curaj, să fii pilot. Din clipa în care te-ai hotărît să zbori, nici nu mai e vorba de curaj. Stai acolo, în carlinga ta, ca într-o colivie, și-ți urmărești proiectele, îți faci calculele, la fel de senin ca și un slujbaş în biroul lui. (Către Poet.) ...Ca și tine la masa ta... De brad. (Zimbește.) Dacă treburile astea le poți face senin...

POETUL : Toate le-aș înțelege, dar cum poți spune că zborul tău e o „absurdă inutilitate” ? De stihurile mele, mai înțeleg, dar tu ? Vorbești în glumă.

AVIATORUL : N-am chef de glumă ! Mai văzut necăjit zilele trecute, cînd nu puteam pleca... Și acum mă vezi vesel, acum cînd știu că o să decolez peste două ceasuri. Ei bine, totul e această inutilitate.

POETUL : Sublimă inutilitate !

AVIATORUL : ...Dacă vrei ! Totul stă în „sublima inutilitate” a lucrului nostru. Din clipa cînd am decolat de la aeroportul din Praga, singura grijă, unicul meu țel, ăsta a fost : să ajung cît mai bine, cît mai precis, pe pămînt, la Ankara. Restul : intemperii, munți, pană, toate astea sînt chestiuni tehnice, drumuri prin care trebuie să trec ca să realizez scopul meu : finalul. Dar în mine, finalul ăsta e și începutul : pornesc eu el... (În timp ce Aviatorul vorbește, Marinarul se întinde pe pat și răsfoiește Biblia. Plugarul ascultă cu bărbia în palme, se leagănă pe scaun, ar vrea să spuie ceva ; pînă la urmă, nu se mai poate stăpîni și intervine.)

PLUGARUL : Pentru tine, Zburătorule, sfîrșit e o bucurie : de aia pleci la drum. Da' mie... Că eu sînt bolnav, am boala copiilor... Mie de nimic nu mi-e mai mare groază ca de sfîrșit. Cînd mă apucă, parcă mă ia cineva de gît și mă zgîlție, mă zgîlție pînă mă doboară... E o fiară în mine care mă pindește și-mi sare în cap, pe neașteptate. Pe urmă, adorm, mă cufund domol și mă duc, mă duc... (Deprimat.) Dar cînd mă trezesc... (Spăimîntat, sîrînd în sus de pe scaun.) ...O groază cînd mă trezesc ! Voi n-aveți de unde să știți. Vin dintr-altă lume, atunci... Ca o stafie. De-asta mi-e groază de boala mea cînd începe, îi și știu sfîrșitul. (Se așază istovît.) De nu s-ar sfîrși niciodată !... De m-aș tot duce așa, mereu, mereu... (Toți îl privesc incremeniți, fără cuvînt.) Tot la sfîrșit mă gîndesc și eu, da' cu spaimă... Nu ca tine, cu bucurie.

AVIATORUL : Parcă noi așteptăm sfîrșitul cu bucurie ? Singura bucurie a sfîrșitului e că începem din nou. Mi se pare că și eu sînt la fel de bolnav ca tine, Plugarule... De

o boală fără leac, ca și a ta. (Către Poet.) Numai ție, băiete, trebuie să-ți pară bine cînd isprăvești un lucru !

POETUL : Da' de unde ! Tu n-ai de unde să știi, că n-aveți de unde ști nici unul din voi, ce se petrece cu mine cînd scriu... Cînd drămuiesc fiecare vorbă, împins de cineva dinăuntru, cineva nevăzut, neauzit, neștiut... Cineva care îmi poruncește un singur lucru : „Să sfîrșești !” La început, e simplu, și ușor. Știi bine ce am de spus. Dar nu prea știu cum am s-o spun. Abia atunci începe cazona : iau vorbele, le potrivesc, le măsur, le ciocăn, le aleg, le pun cap la cap, le desfac, le impart și le adun. Și așa, vorbă cu vorbă, nasc frazele, versurile, perioadele. Dar pînă la urmă, în toată treaba asta am mers pe un drum care știam de la început unde trebuie să ducă. Toate țelurile astea sînt adunate în mine înainte de a începe, înainte de a atinge măcar o vorbă. Cînd am istovît — și e o treabă istovitoare ! — lucrul mîinii-lor, al gîndului, al nădejdlor mele și al nu mai știu cui, nici nu mai e al meu. Pleacă de la mine. (Dezolat.) Fuge de mine. (Căzînd.) Mă refuză. Și dacă încep din nou, numai de asta încep : numai cu speranța că o să fac ceva care să fie al meu, să-mi rămîie mie, mereu... (Către toți.) Ce sfîșietor trebuie să fie să te refuze copilul tău, să nu te recunoască, să nu mai vrea să fie al tău, după ce l-ai rupt din măruntaiele tale ! Pricepe atît de bine amărăciunea mamei de lingă care am fugit, cum am împlinit paisprezece ani. Biată mama... (Rămîne cu ochii agățați de portretul din perete.)

AVIATORUL : Și te mirai cînd îți spuneam de inutilitatea trebii noastre ! O facem ca s-o facem, fiindcă trăim. Nu ne-o cere nimeni. Și noi am putea trăi ca Ion Circiumarul sau ca doctorul Popescu. Am putea !... (Zimbește.) Dar n-o să putem niciodată, cîtă vreme începutul și sfîrșitul sînt în noi, amîndouă. Nu facem nimic pentru viața noastră, ca să trăim noi din lucrul ăsta. Dar tot ce facem e făcut din viața noastră... (În timp ce Aviatorul vorbește, din colțul lui, stîns, chinuit, abia auzit, pornește cîntecul mărunt al greierului.) Ia auziți-l ! (Către Poet.) Tu, care trăiești cu asemenea personaje clasice (Arată colțul de unde se aude greierele.) nu te-ai întreb de ce cîntă ? Că și tu ești tot un greiere. Parcă noi toți nu sîntem ca el ? (Cei trei zimbesc.) De ce rideți ? Întrebați-vă mai bine de ce ciută ? Ca să trăiască ? Nu : ca să cînte.

PLUGARUL : ăsta o fi rostul lui.

AVIATORUL : De bună seamă, ăsta e rostul lui. (Cîntecul greierului, după ce a ajuns la apogeu, continuă tot mai pierdut, ca un ecou.) Pentru asta trăiește el ; pentru „meseria” lui. Dar meseria asta nu-i dă viață, îi dovedește numai că are viață-n el... Fiindcă el dă din viața lui. În loc să facă treabă ca furnicile, ca să trăiască, el își plătește cu viața lui trebușoara asta pe care o face cît poate mai bine.

(Greierele tace.)

MARINARUL (rizind, își ridică ochii din Biblie) : Uite că v-a auzit și a tăcut !

POETUL : La grecii cei vechi, era o regulă a jocurilor olimpice : nu interesează dacă birui sau ești biruit, totul e să lupți corect. Și cit mai frumos !

AVIATORUL (Poetului) : Să vă spun ceva : cind avem de făcut curse grele, știți cum ne îndemnăm pe noi ? Cu o clipă înainte de a porni, cind am pus motorul în plin și aruncăm ultima ochire pe tabloul de bord, vine șeful aeroportului care ne strigă prin vizieră : „Drum bun !... Și nu uita că miine ai să zbori la Cairo !” Din clipa aceea, zborul de azi nici nu mai interesează. E ca și terminat. În timp ce zbori, te și gîndești la cursa de a doua zi, pentru Cairo. Cum ai putea să cazi !... Și cum ai putea spune că tot ce faci e altceva decît o „inutilitate” ? Nu știu dacă mă puteți pricepe cit de greu mi-a fost că am zăbovit aci și de ce sînt atît de vesel că plec ! Fusesem scos din lumea mea, cine știe pentru cite zile, cind fiecare minut mi-e prețios. (Arată prin fereastra deschisă, cerul senin.) Scos din lumea mea absolută...

POETUL : Lumea ta, da... e absolută !

AVIATORUL : Ca și a voastră. (Se întoarce către Plugar.) A Plugarului, să zicem.

POETUL : E adevărat că și pentru el pămîntul e una cu cerul... Un cer în care zboară cu plugul lui. Și toată lumea lui e bulgăru de pămînt din care iese acul verde al griului. Toamna, cind a înfipt fierul în brazdă, el a și văzut în fața ochilor, holdele viitoare. Nu-i așa, Plugarule ?

PLUGARUL : Da', vezi că eu pîndesc cerul ; de la el vine ploaia, soarele, seceta ori înghetul. Brazda mea e legată de cer și apropiată de el cum e ciocirlia.

AVIATORUL : Pe cînd eu, Plugarule, pîndesc pămîntul tău ; după velnițele lui, negre, verzi, galbene, pe care tu le-nțîzi pe jos, eu îmi caut drumul, îl dibui și mi-l aflu. Avionul meu e mai legat de brazda ta decît popîndăul care o cutreieră.

MARINARUL (se ridică de pe pat și începe să se plimbe cu pași mari, legănați și neșiguri prin odaie) : După cite înțeleg, tu, care zbori în cer, te uiți pe pămînt... Și tu, Plugarule, care scurmi pămîntul, te uiți la cer. (Ride.) Ce o să vă mai mirați voi acum, cînd o să auziți că eu, care merg pe apă, vă am pe amîndoi !

POETUL : Cum adică ?

MARINARUL (același joc) : Uite-asa ! Că după cerul tău, zburătorule, plutim noi pe mări ; dacă e senin, n-avem nici o grijă... Dacă e înnorat, furtuna e pe-aproape și marea încruntată. (Către Plugar.) Dar tînjim, Plugarule, după pămîntul tău ! La el visăm în călătoriile noastre fără capăt și fără zări, la pămîntul negru al cîmpurilor, nu la caldarimul orașelor. Cînd am pornit-o dintr-un port, ne și gîndim la portul care vine și de unde o să plecăm iar. Dar fiindcă

vasul nostru nu merge nici atît de repede ca avionul, nici atît de încet ca plugul, fiindcă ne apucă dorul de pămînt și ne înveselește numai cerul, cînd albastru, cînd viforos și negru, cîntăm, cîntăm : (Cîntă.)

Pe un fîrm pustiu de mare
Ședea iubita mea
Privind în depărtare
O navă ce venea
În scăpătat de soare
Cu trei matrozi în ea,
Veneau ciocnind pahare
Și toți cătau la ea.

(În timp ce cîntă, Marinarul se plimbă prin odaie. Pașii lui, largi, legănați, despletii aproape, închipuie un soi de dans ciudat, aproape ritmat după melodie.)

POETUL (rizind) : Da' tu mergi parc-ai înota pe uscat. Se vede că de-aia ai stat tolănit pe pat toată vremea, unde nu știi să umbli. Parcă ești un copil de țîță care abia-abia a învățat să umble.

MARINARUL (se așează din nou pe pat. Zîmbește) : Tu de ce crezi c-am rămas aici. În Bărăgan ? Credeam întii că sînt într-o sală de așteptare. Credeam... dar după ce-am dat cu ochii de marea asta de pămînt, care se împreuna în seara aia de potop cu marea cea mare a cerului fără zăgazuri, cînd picioarele mele învățate numai cu puntea și cu legănările mării, au călcat clisa cîmpului, atunci parcă pentru întiași dată am aflat cite parale face pămîntul. Ce adevărat e pămîntul ! Voi, care îl călcați în fiecare zi, care alergați și robotiți pe el, care vă culcați la sinul lui, (Către Plugar.) Voi, care îl scormoniți cu fierul și-l îngreșăți, și-l săpați, voi nu-i cunoașteți prețul ! Dar eu altfel îl cunosc, așa cum e el, în ființa lui. Că e o făptură pămîntul ! Tu îl simți cum trăiește sub pașii tăi, Plugarule, cum se supune și se îndrjește. Și tu îl auzi cum ciută, Poetule, cum murmură și geme, cum răsună în somnul lui... Și cum mai mugește citeodată ca o fiară ! Pămîntul ăsta, numai el e sigur, e tare, e întreg sub picioarele mele. Pot să mă cule pe el, să stau ceasuri și zile pe el, el rămîne neschimbat. Să stai pe pămînt, ce mare lucru e ăsta ! Să stai, să stai... Cînd îmi înfig piciorul în clisa lui, mă sînt în siguranță. O siguranță pe care n-o am în orașe, măcar c-ăs pietruite zdravăn, cu beton și ciment. În orașe, toate m-ameteșc, mă-mbată, se leagănă cu mine. În oraș sînt singur. Singur. E cumplit să trăiești la oraș ! (Greierile începe să cînte mărunt.) Uite-! Îmi dă dreptate și el. Că nici el nu poate trăi la oraș. (Se duce la colțul odăii, de unde pornește cîntecul greierului, se lasă pe vine și i-i vorbește zîmbind.) Nu-i așa că și tu ești de părere cu mine, măi, fărîmă neagră ?... (Greierile răspunde afirmativ. Toți rid.) N-am să uit cît trăiesc ; acum trei ani, intram pentru întiași dată cu vaporul nostru, la Rio de Janeiro...

POETUL (avid) : E frumos acolo ?

MARINARUL : E un oraș mare, cu un munte alb. Țiu minte că era o primăvară care m-a întristat. E atît de tristă primăvara ! Știi bine c-o să moară curînd. E ca o dragoste fără speranță, ca o plecare fără întoarcere. (Revine.) Da' ce spuneam ? Cînd am fost la Rio de Janeiro...

OMUL CU MASCĂ (intră în scenă, în primul moment neluat în seamă de nici unul din cei patru) :

Toate țipă...

Numai norul lunecă tăcut,
aici, în Brazilia, la Rio de Janeiro...

(Toți întorc capul, ascultînd parcă în continuare povestea abia începută a Marinei lui ; el însuși recunoaște în vorbele Omului cu Mască gîndurile lui neformulate.)

Ar putea să fie tot așa de bine în La Plata, undeva, departe, în America de Sud.

Solarul alb din zahărul clădirii,
tăcerea ei cea monotonă, dreaptă,
toate țipă-ntr-însa ca papagalii-n Amazon
în Rio de Janeiro, în La Plata.

Vîntul aduce răcoare din plantații.

Peste soarele de tropice, nestîns,
norii s-au plimbat domol și tăcut,
parcă nici n-au fost pe cerul cu soare.
O, nu mai țipați în albul clădirii ;
mi-e frică, mă doare !

Papagali, papagali, să nu vă mai aud,
în acest alb, de zahăr oraș
aflat undeva departe, în America de Sud ;

(De afară se aude glasul Floricăii, strigînd :
„Plugarule, Plugarule ! Vino repede pînă la noi, că te cheamă tata !...”.)

PLUGARUL (se ridică și iese) : Să văz ce-o fi !

(După ieșirea Plugarului, toți au rămas tăcuți, parcă surprinși. Marinei s-a între-rupt din vorbă și acuma nu știe ce să facă. Omul cu Mască a tăcut și el.)

MARINARUL (încercînd să-și reia firul) :
Da, e departe...

OMUL CU MASCĂ :

Departe, departe, tot pînă departe !
Fugi mereu de tine, de pămînt, de moarte.
Vorbelor prea triste : undeva, departe,
peste tot departe,
peste tot aproape.
Depărtarea toată o închizi sub pleoape,
în singurătăți de vînt și de ape.

Aproape — departe,
Departe — aproape !...

(Odată cu pantomima care-i însoțește aceste ultime versuri, Omul cu Mască iese din scenă.)

MARINARUL : Vorba lui : eram la Rio de Janeiro, după cum puteam să fiu oriunde. În diminețile de primăvară, o porneam pe străzi : niște străzi largi, lungi și drepte, cu blocuri albe, înalte de 20 de etaje. Oamenii se duceau la lucru, și în ferestrele caselor, deschise larg, ca să primenească odăile, ieșeau femeile, în rochii largi cu minceile suflecate, de li se vedea brațul aburînd încă de căldura somnului. Și parcă era un consens : toate puneau pe marginea ferestrelor așternuturile, începeau să deretice. Eu mergeam singur prin orașul ăla mare, cu străzi lungi și blocuri albe, cu ferestrele deschise larg, prin care o femeie caldă încă de somn, scutura, scutura. Ca niște iubite erau, care plecau cu vaporul, scuturîndu-și batistele de adio de pe punte. De-atunci nu mai merg dimineața prin orașe : fiecare femeie în fe-reastră îmi aduce aminte de iubita mea, o fată neagră din Barcelona, pe care am lăsat-o pe chei, fluturîndu-și batista în vîntul dimineții, la plecarea mea, din care nu știu astăzi de n-oi întoarce vreodată.

AVIATORUL : N-ai mai văzut-o ?

MARINARUL : Nu. Și dac-aș vedea-o, n-ar fi decît ca să plec din nou ; și din nou s-o privesc, de pe puntea vasului, cum își flutură-n neștire batista albă pe chei, cum își mișcă brațul în sus, ca o pasăre care nu poate zbura... (Voluntar.) Mai bine singur ! Ce i-aș fi putut da eu iubitei mele, cînd viața mea nu este a mea ? Sîntem atît de depărtați !

AVIATORUL : Așa e, Marineule ! Sîntem mereu depărtați. Sîntem atît de depărtați ! De unde vine ea ? Și unde mergem noi ? Noi n-avem nici dreptul să legăm viața altora de-a noastră... Că noi nu trăim în mijlocul vieții !

MARINARUL : Cu picioarele pe pămînt, vrei să spui ?

AVIATORUL : Oricînd e vorba de noi, se potrivește de minune. Și eu am trăit amarul, nădejdlile și disperarea asta. Și eu iubesc o femeie cărcia credeam c-o să-i pot da totul. Dar ce poți să-i dai dragostei tale, dacă nu-i dai viața ta ? Am luptat ; am crezut că mă pot păcăli ; că una e să zbori, și alta să iubești. Fata venea la aeroport cu mine ; ca și a ta, Marineule, își flutura batista cînd decolam ; ca și tine, nu-mi luam ochii de la ea, pînă cînd rămînea doar un fulg alb care tremura între pămînt și cer...

MARINARUL : Mai aproape de pămînt decît de cer...

AVIATORUL : Cu fiecare zbor se rupea ceva din mine, fiecare fluturare de batistă era pen-

tru lacrimile care ne despărteau. Și au fost multe. Până la urmă, învățasem ce să fac ; cum decolam, porneam drept în sus până nu mai vedeam decît petele verzi și negre, presurile pămîntului. Dacă era înorat, zburam printre nori, să nu mai văd nimic. (Cu glas scăzut.) Pînă-ntr-o zi... (Tace.)

POETUL : Ce s-a întîmplat ?

AVIATORUL (revine obosit) : O pană grea mă imobilizase mai mult de o lună în Asia Mică. I-am telegrafiat că nu e nimica grav. Și cînd, în cele din urmă, m-am întors acasă... (Tace.)

POETUL : Ce era ?

AVIATORUL : Ne urmărește cite o întîmplare veșnic nelămurită și care, altfel, ne-ar fi schimbat poate viața. Asemenea-ntîmplări sînt macazuri ce ne conduc fără s-o știm. Abia după ce-ai trecut de ele, vezi altfel și chiar ești altul... (Revine.) Dacă nu te schimbaseși cumva dinainte.

POETUL : Nu înțeleg. Ce s-a-ntîmplat ?

AVIATORUL : Iubita mea nu mai era a mea ; altă. Era alta ; nici glasul, nici privirea, nici mișcările nu mai erau ale ei, ale celeilalte de care mă despărțisem. Aveam în fața mea o femeie care abia-mi amintea de iubita mea. Ce vrei ! Lipsisem șase luni și lăsasem în orașul cel mare, în lumea mare, o femeie singură și frumoasă. Și eu, care credeam că am s-o regăsesc mereu aceeași ! Ne iubeam de șapte ani... o cunoscusem de copil, abia dacă împlinise șaptesprezece ani. Pe atunci, nici nu-mi luasem brevetul de pilot. Cum am trăit noi... Nici nu știu de-aș putea spune. Zi de zi, clipă de clipă, eram una. O făcusem eu, cu gîndurile mele, cu mîinile mele, cu dragostea mea. Hainele pe care le îmbrăca erau alese de mine, cărțile pe care le citea, eu i le puneam în mînă. Ca prepelicarul care în stufărișul pădurii recunoaște glasul vîntătorului și-l adîmneacă, așa ne recunoșteam unul pe altul. Trupul ei, domol și dulce, fierbinte și tare, se lipsea de al meu ca o mînușă, cunoscîndu-i toate culele, toate văile, toate povîrnișurile și pripoarele. Ajunsesem să semănăm unul altuia, nu numai în gesturi, în glas, în priviri ; în singele nostru, în bătaia inimii. Pînă și visurile erau aceleași. Era, aș spune, creația mea. Toată viața mea nevietuită o turnam în tiparele ei de femeie iubită și iubitoare. (Zîmbește amar.) Dar o făcusem eu ? Așa crezusem, că poți face un om, cum ai face o statuie, o pictură, o mașină. Abia atunci, cînd am revăzut-o, după săptămîni de absență, mi-am dat seama cît mă înșelasem. Cînd i-am auzit glasul schimbat, cînd i-am văzut privirile, altele, cînd am cuprins-o în brațe, străină. Mina mea, gura mea, trupul meu care-i cunoscuse toate văile, toate cotiturile, toate molicionile, s-a înfiorat ; nimic din ce lăsasem într-însa nu mai regăseam. Doar obrazul, un obraz alb, cu gura desenată aproape rotund. Am înțeles atunci, printre lămuririle ei grăbite, că i lipsa mea cunoscuse pe un altul și devenise alta. Nu vreau s-o scuz, dar îmi explic : avea

dreptate. Poate că noi nici nu bînuim ce însemnează singurătatea pentru o femeie. Noi rîvnim la singurătatea care, pe ele, le ucide. Să mai spun cum s-a prăbușit totul în mine ? Dar deznădejdea mea, amarul de netrecut, singurul, a fost cînd mi-am dat seama că nu făcusem nimic, că tot ce credeam că ar fi putut însemna o viață și o ființă făcute de mine, lucrul visurilor și al faptelor mele, era doar o iluzie. Nimic nu adăugasem, nimic nu elintisem din făptura ei. Eram atît de depărtați, atît de străini !... A trebuit să vină un alt om decît mine, ca să văd acest lucru. Și nu e ușor, să mă credeți ! La început, îmi făcusem un plan simplu ; să mă uren la două mii de metri și să cad în picaj. N-am făcut-o însă. Nu din lașitate, ci din convingerea că nu rezolvam nimic prin asta. În loc să desăvîrșesc o singură viață, pierdeam două. Dar am învățat ceva : că noi nu putem face oameni... și nici nu-i putem face altfel decît sint ei... Tot ce putem face noi, cu dorurile, cu puterea noastră, este doar ce-am învățat să facem : meseria noastră. Pe ea, da, o putem ticlui de la început pînă la sfîrșit, o putem îndrepta, strimba, schimba... O putem lăsa în părăsire uneori ; ea ne așteaptă. Dar și ea ne pretinde mult, ca s-o facem bine : pretinde viața noastră. Mi se pare că tot merită să trăiești, dacă izbutești să faci o treabă bună de la un cap la altul. (Pauză.)

POETUL : Și acum a ?...

AVIATORUL : Acuma, fac ceea ce trebuie să fac. Sint singur, doar cu meseria mea și cu camarazii mei. (Zîmbește.) Dar noi nu ne fluturăm batistele la plecare. Noi ne spunem doar, cînd decolăm : „Nu uita că mîine zbori la Cairo !...“ (După o pauză, întorcîndu-se brusc, către Poet) Așa trebuie să faci și tu !

POETUL : Eu ? !

AVIATORUL : Da, tu. Ce ți se pare ciudat în sfatul meu ? Sau, poate, nu scrii poezii decît ca să-ți treacă timpul ? Atunci, te-ai putea apuca de o meserie cumsecade, ca toată lumea, te-ai însura, ai face negustorie și copii. Poate că atuncea nu s-ar mai uita urît la tine Crîșmarul cînd s-ar gîndi să te aibă ginere.

POETUL (ului) : Cum, să nu mai scriu ?

MARINARUL : Vezi bine ! Așa cum ei n-ar mai zbura și eu n-aș mai merge pe mare, dacă ne-am hotărî, dacă am fi destul de tari ca să ne hotărîm să răspundem de viața cuiva.

POETUL (incoerent) : Voi... bine, dar voi aveți o meserie care... dintr-o clipă-ntr-alta... vă poate costa viața !

AVIATORUL : Și tu nu pui nimic din viața ta în tot ce scrii ?

POETUL : Nici nu știi ce mult ! Atît de mult, că acum mi-e amenințată.

MARINARUL : Cine ?

POETUL : Viața, adică libertatea.

MARINARUL : Cum adică ?

(Poetul le spune despre vizita Clavvătătorului. Va trebui să plece fără să știe Florica.

Aviatorul îi propune să-l ia cu el în Turcia și să-l lase acolo până i s-o pierde urma. Poetul ezită, de grija Floricăi, a emigrației. Teoria dezrădăcinării, a limbii... Marinarul îi arată că tot o pierde și fata va fi disperată.)*

AVIATORUL (se apropie de el; apăsător): O iubești mult?

POETUL (dă din cap afirmativ): Nu știu, de ce mă întreb?

AVIATORUL (același joc): Mult de tot? Foarte mult?

POETUL: Vezi bine! Dar ce vrei să spui?

AVIATORUL: Dacă o iubești mult, într-adevăr, ca pe viața ta...

POETUL (simplu): Mai mult...

AVIATORUL (imperativ, ton sec, irecuzabil): Atunci, las-o! (Pentru sine.) Trebuie!

POETUL: Da, trebuie. Trebuie s-o las pe Florica?? (Hotărât.) Și când pornim? (Peste mirarea lui îngrozită, reintră Plugarul.)

AVIATORUL: Peste două ore.

PLUGARUL: Ce s-a întâmplat?

MARINARUL: Mai nimica. Îi spuneam, doar, flăcăului ăsta să-și ia gîndul de la Florica.

PLUGARUL (mirat): Dar era vorba să se însoare cu ea, să rămîie, aici, în sat.

MARINARUL: Da, da! Numai că el suferă de o boală ceva mai grea decît a ta, și măi fără leac.

PLUGARUL: Ce vorbe-s astea? Nu-i bolnav de fel! (Către Poet, îngrijorat.) Tu, bolnav? Ce boală?

AVIATORUL: Poezia. (Plugarul se așează pe scaunul de lingă masă cu un aer resemnat.)

POETUL (care a ascultat jucîndu-se cu o nuia, o rupe enervat. Îndreptîndu-se spre Aviator, care continuă să privească pe fereastră, îl apucă de umeri zgîlțîndu-l): Zburătorule!

AVIATORUL (se întoarce domol): Ce e, băiete?

POETUL (Aviatorului): Ascultă-mă (Către ceilalți.) Adică, ascultați-mă!

AVIATORUL: Te ascultăm.

POETUL: Nu, nu! Nu vreau să mă ascultați! Să mă-nțelegeți vreau!

AVIATORUL (prinde mîinile Poetului într-ale lui): Ce-i, băiete? Stai și ne spune ce s-a întâmplat!

POETUL: Să stați voi! Eu am să vă acuz. (Aviatorul și Marinarul stau cu fața spre public, unul în ușă, celălalt pe pat; Plugarul rămîne pe scaunul de lingă masă. Ei stau neclintiti, ca în fața unui tribunal al cărui procuror — Poetul — le vorbește, întors cu spatele la public. Către Aviator): Mi-ai spus că meseria ta, minunata meserie a ta, e o „absurdă inutilitate“... și m-ai mîngîiat ase-muindu-te cu mine... (Către Plugar.) Tu mi-ai spus că brazda ta ține de cer, că marea ta

certitudine, pămîntul, e o iluzie... (Către Marinar.) Și tu, care plutești pe ape și lauzi pămîntul, mi-ai interzis toată lumea și m-ai hotărît să trăiesc... (Apăsător.) ...în marginea lumii și a vieții!

AVIATORUL: Dar nu te bucuri tu de viață? Noi toți nu sîntem fericiți că trăim? Cînd vedem cît de frumoasă e lumea asta? Fîndcă noi sîntem, în adevăr, în marginea ei, și o vedem mai bine, îi avem perspectiva...

POETUL (resemnat mai întîi. Apoi tonul său crește pînă la disperare): V-am ascultat pe toți. Am căutat să pătrund spusele voastre, dar fiecare din ele era o osîndă pentru mine, pentru tinerețea mea, pentru dragostea mea de viață, pentru nădejdele mele... (Către Aviator.) Pentru zborurile neîncepute... (Către Marinar.) Pentru călătoriile abia visate... (Către Plugar.) pentru holdele viitoare, pe care le-aș fi rivnit culese tirziu, cu trudă, cu îndemn, cu bucurii. Toate mi le-ați doborît, toate mi le-ați clintit, toate mi le-ați stîrpit. Și acum, ca niște răi și negri ursitori, sloboziți asupra-mi cea mai amară amenințare, cel mai cumplit blestem: nici dragostea nu mi-e îngăduită! (Tonul îi cade, frînt.) Așadar, voi rămînea pentru vecie singur, cufundat în amarul în care m-ați zvîrlit! Buzele mele, arse, vor rivni sărutul ca însetații în pustiu, și eu va trebui singur să-mi arunc apa. Ochiul mei vor tinji după lumina caldă în nămiezi dar, curajos, mi-i voi scoate ca să nu-mi văd iubita, mult dorita. Mai vrăjîtănciutare a auzului meu nu se va afla, ca viersul ei de pasăre, de foșnet al pădurii, ca risul ei de clinechet al apelor pe prunduri... Dar voi mă osîndiți să fiu întotdeauna surd cînd pașii ei mi-or trece pe aproape. Ce va rămînea din mine care-am tințit după viață și dragoste cum numai somnambulul rîvnește-al lunii taler, ca floarea-mpovărată de pulbera de aur, așteptînd bondarul de catifea și zumzet? Eu, care am visat cum visează înghețatele, albele coloane antice, călătorii egee, ca scunzii laponi din deșertul de gheață, fierbînta mîngiere a soarelui de vară! Ce va mai rămîne din năzuințele mele, din încrederea mea în oameni, în tovarăși, în lume? (Istovit.) Doborît voi rămînea ca un alcoolic stîrv, voi cădea și o să dorm un somn fără-nceput și fără sfîrșit. (Redresat, aproape vesel.) O, vă mulțumesc! Abia acum vă recunosc; voi ați venit aici nu ca să-mi dați măsura nimiceniei noastre, dar ca să-mi dezveliți gustul subtil și dulce al morții. Nu zădărnicia mi-ați arătat-o, ci singura certitudine și marea, nepătrunsă veșnicie. (Ploconîndu-se, grotesc.) Vă mulțumesc, neprețuitii și bunii mei prieteni! (Se îndreaptă spre maldărul de cărți, trage una din ele, o răsfoiește și o aruncă.) Degeaba! Voi nu-mi dați nimic, nu mi-ați dat niciodată nimic! (Apare Omul cu Mască.)

OMUL CU MASCA:

Acum vine cartea grea:

Unde-i îndrăznețul s-o joace,

*) M.R.P. n-a mai apucat să transforme aceste notații în dialog.

Unde-i învățatul s-o citească ?

Mă caut prin buzunare, ferit,
Și batiștele mîinilor îmi spînzură pe geam.
Să le înnod pînă la urmă, să le înnod,
Niciodată, o, vorbă grea ! Niciodată
n-o să le flutur departe, departe,
Cum să te joc, cum să te citeșc, carte ?...

(Seara începe să cadă. Primele lumini galbene pătrund ca suliți în odaie) :

Acuma vine cartea mea ;
Ascultați : e aicea aproape,
Ascultați : se strecoară domol
Porumbeii toți în porumbar,
găinușele cîrîie mărunt,
sînt toate aici și nu sînt.
Unde și de cine să mă mai ascund ?
Cartea grea rămîne la fund.

(Lumina galbenă crește în scenă.)

Acuma nu mai e nici o carte.
Ce rideți în fereastră, în odăi ?
Pe ulițe cîinii sînt ca niște băieți,
și vai ! ce de chipuri se văd pe pereți ;
Toate au ochi, toate au ochi,
Lucrurilor, toate mă priviți,
din amintiri, din ape și din vis.
Cartea grea s-a închis.
Acuma nu mai e nici o carte.
Știu și să scriu și să citeșc.
Iar ochii voștri strălucesc mai departe...

(Omul cu Mască dispăre.)

AVIATORUL (se îndreaptă către Poet și-i pune amîndouă mîinile pe umeri) : Dragul meu, iartă-ne ; poate că tu ai dreptate ! Ți-am vorbit de noi, ție, care ești una cu noi, dar

mai tînăr decît noi. Ție, care mai ai dreptul să crezi și să speri, noi ți-am adus adevărurile noastre culese din lumea noastră ; din Elementele.

POETUL (absent) : Așadar, nimic ! S-a sfîrșit totul. Și dac-aș fi măcar, marinăr ca tine, zburător ca tine ! (Înviorat, către Marinăr.) Cum aș vrea să plutesc și eu pe mări, dar lumea ta, pe care-o bănuiam în ochi, în cîntecul și în mersul tău legănat, lumea asta de apă, de cer și de dor de pămînt, e tot o lume absolută, ca și a zburătorului, ca și a plugarului, și eu n-am voie să pătrund într-însa.

MARINARUL : Ba ai voie în toate, și-n nici una. Parcă noi avem voie în toată lumea ? Fiecare trăim aici. (Arată spre inimă.) În lumea dinlăuntrul nostru.

POETUL : În marginea lumii și-a vieții.
MARINARUL : Da, flăcăule, în marginea lumii și a vieții. Dar tu ești cam ușuratic ; le-ai vrea pe toate : să zbori, să ari, să plutești pe mări, să iubești... Tu rîvnești totul, pe toate le vrei...

POETUL : Înțelegeți că nu e vina mea dacă nu-s pe deplin lămurit. Ia ascultați ! (Către Plugar.) Tu ești pămîntul, și te uiți la cer... (Către Aviator.) Tu, cerul, și te uiți la pămînt... (Către Marinăr) tu, apa, și te uiți la cer și visezi pămîntul... (În odaie izbucnește din geana zării lumina singerie a amurgului de toamnă.) Dar cu ? Eu la toate și pe toate le doresc ; și apa, și tăria, și pămîntul. Pe toate le port în mine și pe nici una n-o pot avea. Ce pot fi eu ? (Dezolat.) Mi se pare că nu sînt nimic !

AVIATORUL (îndreptîndu-se spre fereastră. Întoarce un profil roșu de purpură) : Tu ești flacăra, băiete !

ACTUL III

Tabloul I

Sfârșitul zilei din actul al doilea. E o înserare de cîmp, dulce, tomonică. Drumul alb se întinde pînă-n zare, cu coturi largi, de apă domoală. De o parte a șoselei e miriște, de alta cîmp ruginit. Un singur pom pipiriu se desenează pe cerul înalt, mai nesfîrșit aici, unde pămîntul se-ntinde sub el supus și prezența acestui pom singuratic dă peisajului o tristețe dezolată, sporită de silueta vineție a unui cal care-și pleacă, la zare, botul spre pămînt. E un tablou de Van Gogh care închide o adîncă durere mută. Peste miriște, în cîmp se-ntinde boarea serii, pașnică, reculeasă : greieri tirzii, foșnete șoptite, o întreagă viață de vietăți mărunte își înalță freamătul zimțat, ușor, ca o rugăciune umilă, ca o pîlpîire de stele.

Prezența Floricăi care înaintează încet pe șosea, purtînd în mînă o bocceluță, contrastează cu tristețea senină, resemnată a tabloului. Fata e vădit agitată, poate veselă. Se abate de pe drumul mare, intră în cîmp, privește într-o parte și alta ; liniște. Ar avea nevoie să vorbească, să ciute, să fie cu cineva. Singurătatea pămîntului și a cerului o copleșesc. Își pune bocceaua jos, apoi își întinde brațele ca niște aripi, mai mult ca să se miște decît ca să le dezmorească ; gestul ei amintește de acea încercare a păsărilor înainte de a-și lua zborul.

Dintr-o turlă de biserică depărtată, cad bătăile unui ceasornic, opt pietre într-o apă întinsă și adîncă. Florica se așează pe iarbă. Culege cu degete subțiri flori sărace de cîmp, pădăii pe care le suflă în vînt, scînteioare, lănuței.

În timp ce se joacă și-și face de lucru cu florile și gizele, din partea opusă, din miriște, vine Plugarul. El se oprește din cînd în cînd, scurmă cu mîna pămîntul, ia în palmă cite un bulgăr pe care-l fărîmîțează și-l lasă să-i cadă. Cînd pașii lui se fac auziți fata, care s-a întins pe iarbă cu mîinile căpătîi, sare în sus și privește speriată. Cum stă ridicată, bocceaua nu se vede, ascunsă după cutele rochiei.

Plugarul înaintează tăcut și o privește surprins, întrebător.

PLUGARUL : Bună seara, Florică. Da' ce faci aici, singură, în cîmp ?

FLORICA (veselă, zîmbește cu înțeles tainic) : Bună seara, Plugarule ! Am venit pe la voi... să văd cîmpul, miriștea... E atîta de frumoasă înserarea asta... cam tristă parcă. (Ride silit,

că să-și ascundă emoția.) Aproape că mi-era frică pînă să vii tu...

PLUGARUL : Da, e o lumină ciudată astă seară. Soarele apune de parc-ar pluge. (În timp ce vorbește, Florica s-a ridicat în picioare și acum se vede în iarbă bocceaua.

Plugarul continuă, arătînd-o.) Ce-i acolo? Te duci undeva?

FLORICA (încearcă la început, apoi eliberată, destăinuindu-se): Nu ştii? El nu îţi-a spus nimic? Plecăm astă seară, fugim...

PLUGARUL (încearcă el, de data asta): A-a, da... astă seară era vorba să plecaţi? Nu mi-a spus. Şi unde vreţi să plecaţi?

FLORICA: La oraş. (Cu elan.) Să începem şi noi viaţa noastră adevărată. (Şoptit, confidenţial.) Ştii, tata s-a dus la tirg... Lipseşte pînă mîine. Noi plecăm astă-seară. Îmi pare bine că te văd înaintea plecării, să-mi iau rămas-bun de la tine (îi prinde mîna într-ale ei.) Tu ai fost atît de bun cu noi. Numai tu ne-ai înţeles. (Îi ameninţă cu degetul, zîmbind.) Da' să nu cumva să-i spui tatei că ştii ceva de plecarea noastră! I-am lăsat eu o scrisoare în care-i lămuresc totul.

PLUGARUL (acelaşi joc, încearcă): De spus, nici vorbă, dar de ce ai pornit-o de acum? Trenul trece abia la miezul nopţii prin halta noastră.

FLORICA: Ştiu, ştiu, dar am vrut... mi-era dor... Ții minte? aici ne-am întîlnit cu el, rînd a venit în sat? (Sfioasă, ca pentru ea.) Şi tot aici m-a sărutat şi mi-a spus că-i sint dragă. Planurile noastre aici le-am pus la cale. Am venit... (Zîmbeşte stîngaci) ...să-mi iau rămas bun... de la iarbă, de la greieri... (Cu gest brusc, îi întinde buchetul de scinteioare, ținut pîn-atunci la spate.) ...de la flori.

PLUGARUL (repetînd jocul ei, îi ia cu dragoste mîna-ntr-ale lui): Florică dragă, Florică! ...

FLORICA (interpretînd gestul Plugarului ca un consimţămînt şi o complicitate): O, da-ei şti cit am aşteptat ziua asta! Cit mi-e de drag. Toate-mi sint dragi! Tot ce-a atins el îmi e drag. Pămîntul, iarbă asta pe unde a trecut, florile astea care-i plac atîta, tu, care eşti prictenul lui cel mai bun. Toate îmi sint dragi, fiindcă le iubeşte el.

PLUGARUL (tot mai încurcat, abia ştie cum să facă, îşi face de lucru cu o nuia găsită în iarbă, scormoneşte cu vîrfîl bocançului țărîna şi răspunde, înfirşit, cu un zîmbet silit): Păi şi de tine să-ţi fie drag, Florică!

FLORICA (transfigurată): Dar eu sint el, Plugarule! (E gata să izbucnească-n lacrimi.)

PLUGARUL (priveşte de jur împrejur, în imensitatea cîmpiei): Ce luminează galbenă! (Apoi se aşează pe marginea soselei, lovindu-şi ritmic vîrfîl ghetei cu noiaua şi privind în zări. Se vede bine că ştie ceva mai mult, ceva ce el nu poate spune.)

FLORICA (tot mai veselă): Şi tu... ce ai? Eşti trist că plecam?

PLUGARUL (acelaşi joc, fără s-o privească): Vezi bine că-mi pare rău. (Schimbă tonul, domol, şi o priveşte în ochi.) Da' nu-ţi pare rău şi de taică-tău, Florică? O să se amărăscă, bietul om. Şi ce o să zică lumea de tine?

FLORICA (rîzînd în hohote): Ei, asta-i! Ce o să zică lumea? De cînd porţi atîta grijă de gura lumii? Cit despre tata, ştiu eu... numai prăvălia să meargă, că încolo n-am nici o grijă.

PLUGARUL: Da, eu nu zic, mă chibzuiau numai. Dacă pleacă Poetul, îmi pare rău, de bună seamă... da' ce să faci? El nu e legat de nimeni. Adică, el se leagă de orice. (O priveşte îndelung.) Dar tu?... Eu ziceam că rostul tău e aici, lingă casă. Să-ţi iei un om de la noi... că s-o găsi, slavă Domnului, un rumân şi pentru tine... (Zîmbeşte.) Şi încă unul de frunte.

FLORICA (uimită): Te ascult şi mă minunez; vorbeşti ca tata. Doar că nu te-nfurii ca el.

PLUGARUL: Ei!... taică-tău vorbeşte ca un părinte. Eu îţi vorbesc ca un tovarăş, ca un prieten. Mă gîndesc la tine, la viaţa voastră împreună, acolo la oraş.

FLORICA (tot mai mirată): Ce vrei să spui?

PLUGARUL: De!... El n-are un meşteşug. O să duceţi lipsă, n-o să aveţi pe nimeni. Cazi bolnav, Doamne fereşte! Şi boala cu sărăcia... (Scurtînd.) La urma urmei, e bine să îei aminte la toate. Un pas ca asta nu-l faci de două ori.

FLORICA: Dar mă ştii pe mine fără cap? Nu chibzuiesc eu totul? Îmi spui de lipsuri, de nevoi, de boală. Da' cînd m-am hotărît să plec cu el, m-am gîndit la toate astea şi m-am împăcat cu toate. (Cu botărire.) Primesc totul, numai să fiu eu cel.

PLUGARUL: Da, da! Ştiu că primeşti totul, că te-ai împăcat cu toate fiindcă ți-e drag. Da' cine ştie? Poate că, uneori, dragostea mai cere să te lipseşti de toate, nu să primeşti... fie bune, fie rele. Cine ştie?

FLORICA: Dar eu nu mă lipsesc de toate?

PLUGARUL: Poate c-ar fi mai bine să te lipseşti de el.

FLORICA (contrariată): Acuma chiar că nu mai înţeleg nimic. Ce vrei să spui?

(Scara a căzut de tot şi pinzele ei cenuşii au acoperit marginile zării. Calul care păştea în fund, nu se mai vede; doar pomul singuratic se mai zgîlţie spre cer, ca o umbră neagră pe o umbră sură.)

PLUGARUL: Uite, Florică: eu, aici, în satul ăsta m-am născut. Bucata asta de pămînt mi-e dragă, nu că m-ar îmbogăţi, da' unde o muncesc cu mîinile mele, de treizeci de ani, din primăvară pînă-n toamnă, cum ştii. Şi iarna, mi-e teamă dacă nu dă zăpada la vreme. Pe urmă, vine arătura nouă, praşila — şi culesul, cînd am ce. Dar eu fac tot, de la început pîn' la capăt. Nu ştiu dacă el e în stare să facă tot. Nu vreau să-l vorbesc de rău, ştii cit Țiu la el, că mi-a fost ca un copil, ca un frate. Da' mă tem... mă tem că n-o să poată isprăvi nimic, că

n-o să ducă la capăt o viață. Viața mea e pământul ăsta. A lui, dacă e să pleci cu el, o să fii tu, — nu-i așa?

FLORICA : Frumos mai vorbești ! Să te ici de mină cu tata, că numai pe el l-am auzit spunind într-una că e un neisprăvit ! Nu mă așteptam s-o auz și din gura ta !

PLUGARUL : Fată dragă, n-ai ce să te superi pe mine. Am chibzuit zilele astea. Eram de față cînd au venit la el oaspeții voștri : Zburătorul și Marinarul. Zburătorul a spus atunci o vorbă, a spus că Poetul e o flacără.

FLORICA (impacientată) : Și dac-a spus ?

PLUGARUL : La început n-am priceput prea bine ce vrea el să spuie, dar m-am gîndit tot timpul la vorba asta. Mare vorbă, Florica, mare vorbă !

FLORICA : Flacără și neisprăvit, cum se potrivește ?

PLUGARUL : Văzut-ai tu vreodată cum se isprăvește o flacără ? Flacără se vede doar cînd se aprinde. Nici n-apuci să vezi cînd se stinge.

FLORICA : Fie ce-o fi, flacără sau ba, dacă o să se stingă, o să mă sting și eu cu el odată !

PLUGARUL : Eu asta vreau să-ți spun ; tu să faci cum crezi și să-ți dea Dumnezeu bine ! Da' supărată pe mine să nu fii. Că aveam și eu îndoiele mele. Se putea că nu ți le spui ? (O îmbrățișează.) Să fii fericită, fetică ! (Pregătindu-se să plece.) Dar tu ce-ai de gînd ? Rămii aici, în cîmp ? Pînă la tren mai e. Vîno la mine, dacă vrei. Ori te duci la el ?

FLORICA : O să mă duc la el. Dar aș mai sta pînă se întunecă de tot.

PLUGARUL : Frumoasă seară ! Parcă s-a suit toată lumina în vârful cerului. (Arată luceafărul de seară.) Drum bun !

(Plecă spre miriște. Nevăzut, ceasul turnului bate o jumătate. Florica s-a așezat pe marginea cîmpului, în locul unde a stat pîn-acum Plugarul, și-și reazemă tîmplele în palme. Cum stă, în cenușa serii, cu fruntea aplecată, pare o Pythie rustică, ascultînd oracolele pămîntului. Ii și răspunde, într-adevăr, freamătul țării, și al ierbi. Dintr-un capăt al drumului, se arată călcînd cu pași de pîslă, cu pălăria trasă pe cap, Omul cu Mască. Ca și pomul singuratic, el nu e decît o umbră mai neagră mișcîndu-se pe fondul de umbre tremurătoare ale serii. Ajungînd lîngă Florica, o strigă încet : „Florica !” Fata se întoarce speriată, apoi, recunoscîndu-l, zîmbește.)

FLORICA : A, tu erai ? Da' unde umbli Omule cu Mască ?

OMUL CU MASCĂ : O întrebare cere o întrebare, deci lasă-mă să-ntreb ce cauți tu ?

FLORICA (gest simplu) : Nu caut pe nimeni. Aștept numai...

OMUL CU MASCĂ (privește în zare) :

Da, sînt unii oameni care-adună-n ei ceasurile toate, așteptările, plecările desarte, și uneori întoarcerile. Întoarcerile-totdeauna triste ! cu frunțile plecate peste lumini de miere, întoarcerile ceasurilor, ale vînturilor, ale bucuriilor pierdute, ale nădejdlor pustii.

(Întorcîndu-se către Florica.)

Aceleași drumuri, aceleași drumuri, mereu. Nici o întîlnire nu e nouă, nici o răsruce necunoscută, amarele întoarceri, de cucută !

(Se apropie de Florica, care și-a lăsat din nou fruntea în palme.)

Nici o pasăre nu țîșnește din frunzele căzute, nici un iepure din tufișuri știute. Da, sînt unii oameni care-adună-n ei ceasurile toate, așteptările.

(Punîndu-i mîinile pe umeri.)

Stau ca avarii, aplecați peste zădărnicia lor de aur mort, stau ca hamalii răsturnați pe cheiul întins în părăsitul port. Doar corăbiile vîntului, ale veșniciei, își mai umflă pinzele în zări, și oamenii cu ceasurile moarte-n ei, de mult încerneneș în goale așteptări. Toate sînt așa cum au fost, toate, de la început pînă la urmă, anume adunate într-un biblic rost ; stătută, neagră și adîncă turmă.

(Către Florica, întinzîndu-i mîna ca să se ridice.)

Nu-l știi pe omul care tot așteaptă ? E undeva, la capătul pămîntului, sau, poate, undeva, în mijlocul lui, cînd cade seara, cu suliți lungi de umbră.

(Se înserează repede. Omul cu Mască o cuprinde de după umeri.)

cînd vitele se-ntorc domol, pe drumul lor, același.

(În fund, departe, se stîng rare tîlăngi.)

cînd florile-și apleacă înspre pămînt culoarea, și noaptea își ridică, de după dealuri, boarea, albastra boare ce-o s-ajungă neagră, ca o prezență mută atotstăpînitoare,

(Pantomimă.)

întoarcerea îngerilor negri din văzduh căderea lor, de mii de ani aceeași...

(S-a înnoptat de-a binelea. Scena e acoperită de întineric, nu se mai vede nimic ; se aude doar glasul, și mai pătrunzător, al Omului cu Mască, declamînd) :

Nimic nu se mai vede ;
nimic nu se aude ;
mi-e fața neagră,
și-s mîinile ude...

(Încetîșor, ca prin ceață, se luminează, vag la început, apoi din ce în ce mai clar ; interiorul unei camere ; același interior din actul al doilea, camera poetului, cu ușa deschisă larg, de perete. Versurile cad acum pe scenă, ca din afara casei înăuntru) :

Nu-l știi pe omul care tot așteaptă,
Pe fiul sărac, pe fratele meu,
pe cel care fuge de dînsul, meren ?...

(Prin lumina palidă a lămpii de petrol intră în odaie Omul cu Mască, purtînd-o pe Florica de mînă. Pașii lor, ca și versul ultim, nu sînt auziți de Poet, care stă la masă cu fruntea în palme, continuînd alitudinea fetei, din cîmp. Omul cu Mască, spre Florica, în timp ce trec pragul ușii :
„Coboară, te rog, și ultima treaptă !“

Tabloul II

Omul cu Mască și Florica rămîn lipiți, ca niște afișe, de ușa dată de perete. Pe fondul ei negru, siluetele lor abia se conturează, în timp ce Poetul, cu fruntea unsă de lumina galbenă a lămpii, vorbește cu Plugarul fără să-și ridice capul din palme. Omul cu Mască iese nebăgat de seamă. Florica a rămas singură în cadrul ușii ; nici Plugarul n-a văzut-o. Ea stă acolo, răstignită, ca un martor mut și nevăzut.

În timpul convorbirii dintre Plugar și Poet, Florica, nemișcată, va însemna un fundal viu. Vorbele se loveau de ea, oarbe, în neștire. Singur chipul ei va înregistra fiecare gest și fiecare cuvînt rostit în liniștea nopții și care trebuie să fie un apel zvirlit beznelor de-afară. Palid la început, tulburat, crispat apoi, înlănțuit cu fiecare vorbă, chipul Floricăi capătă o împietrire tragică, încununată pînă la urmă de calmul resemnat al osîndiților fără recurs. Tot ce va vorbi ea după aceea, nu va mai fi decît cenușa rece a unei conștiințe mistuite în propria ei flacără. Florica cunoaște bine, acum, inutilitatea vorbelor și, dacă le mai spune totuși, o face nu ca să reconstituie din cioburi un vas spart ; jocul ei va fi doar o lăsare de balast.

PLUGARUL : Te-ai hotărit, dară ?

POETUL : Nu, nu „m-am hotărit“ ; s-a hotărit.

PLUGARUL (îndoielnic) : Pricep eu mintea... dar cu inima tot nu pot pricepe.

POETUL : Nici mie nu mi-a fost ușor. (Ezită.) Și nici n-o să-mi fie. Dar știi prea bine că altfel nu se poate. S-a hotărit !...

PLUGARUL : ...acum două zile, cînd au fost ei la tine ?

POETUL : Așa credeam. Dar de atunci pînă azi mi-am dat seama că tot ce mi-au spus ei, în după-masa aceea, era tot ce eu n-am îndrăznit să-mi spun.

PLUGARUL : N-ai îndrăznit, ori n-ai știut ?
POETUL : Și una și alta. Dar pîn' la urmă, asta e : nu se poate !

PLUGARUL (grav) : Nici nu se cuvine.
POETUL : Da, nu se cuvine. Asta e — și altfel nu se poate ; n-are ce căuta cu mine împreună !

PLUGARUL : Mă doare gîndul la durerea ei.
POETUL : Și pe mine mă doare, dar...

PLUGARUL : Tu duci ceva cu tine. Dar ea ?

POETUL (arată două geamantane cu cărți, întredeschise ; un al treilea cu lucruri puține ei sărace, așteaptă să fie rînduit. Zîmbește amar) : Ceva... cît nimic.

PLUGARUL : Mai mult decît nimic. Că, doară, tu iubeşti slovele astea !...

POETUL : Cît aş vrea să le urăsc !

PLUGARUL (continuîndu-şi gîndul) : Dar ei îi pleacă tot ce-i e mai drag... Şi ce-o să-i mai rămîie, după ce pleci tu ?

POETUL : Viaţa, Plugarule ! Viaţa asta de toate zilele, a voastră, a tuturor, cu mici neazuri, cu bucurii la fel, cu înteece, cu munnă, cu copii. Viaţa asta îi rămîne ei...

PLUGARUL : ...plină de dorul tău.

POETUL : Cu atît mai bine ! Viaţă şi doruri. Eu nu le am decît pe-astea.

PLUGARUL : Atunci, de ce n-o ici cu tine, să-ţi fie nevastă ?

POETUL (îşi ridică din palme, chipul galben, veşted. Pare îmbătrînit ; doar ochii, cercănaţi de febră, ard în fund, lumini într-un puţ de întunerice) : Tot nu ştii că nu se poate ? N-ai fost de faţă ?

PLUGARUL : Fiindcă am fost de faţă vorbesc aşa. Am văzut atîta împotrivire la tine, atîta furie în ochii tăi, în vorba ta, că tot mi-am zis, cine ştie ? Poate nu se lasă biruit, poate c-o să facă aşa cum inima lui îl mină.

POETUL (priveşte în gol. Dă din cap să alunge o gîză nevăzută care-i dă ocol. Vorbeşte mai mult pentru el) : Totul în mine, tînde către asta,

tot ce e mai adine, ce-i doar visat, toate miezurile, toate tainele care aşteaptă de cine ştie cînd, cu care pareă, m-am născut şi — cine ştie ? — cu care, poate, voi muri...

(Se ridică de pe scaun. În lumina lămpii e şi mai înalt, iar umbra mare-i joacă-n spate, pe perete, ca o povară.)

Toate-aşteptările mele

toate nădejile,

tot ce sînt eu : o amintire-a cărnii, a dragostei din care m-am născut,

(Se apleacă peste chipul Plugarului.)

totul spre ea mă duce,
pe ea o vrea, ca pe un liman ştiut...
Toate-ntunecimile s-au luminat în mine
de o lumină limpede şi mare
de dincolo de ceruri şi de zare,
o lumină din adineuri, caldă,
care mă-nvăluie, mă leagănă, mă scaldă.

(Ridicat ; pentru sine.)

Stau înălţat şi drept

Prea bine ştiu ce vreau şi totuşi mai aştept...

PLUGARUL : Ce mai aştepţi, cînd te îndeamnă toate ?

POETUL :

Totul, totul, dar mai e ceva,
undeva, în acest tot !
mic, doar cît un vîrf de ac, un bob,
care mă leagă şi mă face rob,

(Chinuit.)

ceva ce nu-i al meu, ştiu bine !
Dar ca un crunt duşman pîndeşte-n mine.
O umbră care pin-acum a fost lumină,

(Zîmbeşte.)

lumina minţii sau, cum i se spune,
mult lăudata noastră Raţiune !

PLUGARUL : Şi mintea ta ce-ţi spune ?

POETUL (gest dezolat) :

Am cercetat toate drumurile, potecile toate,
cite ne-aşteaptă, încă ne-nfruntate
şi nu găsesc răspuns, nici dezlegare !

PLUGARUL : Atunci nu eşti încă lămurit.
Să mai aştepţi poate.

POETUL :

Vezi, tocmai asta e : dramul de minte
ce stăpînea în mine ca un soare,
s-a strîns acum într-un bob ;
nu ştie lua o hotărîre mare,
şi de nimic nu-i bun, decît să mă oprească.
El singur, bobul ăsta de minte-mi porunceşte
să-mi sting lumina care mă orbeşte.

Mă ţine ca un vizitiu în friu.

Nu-mi ştie spune : „Fă așa !”

dar ştie să îmi spună-ntr-una „Nu !”

PLUGARUL : Şi ăsta-i un răspuns.

POETUL : Pe care i-l voi da şi ei.

PLUGARUL (îndreptîndu-se spre uşă) : Păcat ! (Iesc.)

POETUL (ca şi cum ar fi singur pe scenă, umblă prin odaie, ia din perete o cadră, o haină de pe scaun, bărdaca din fereastră ; un du-te-vino între spaţiul odăii şi al geamantanului, ca zbaterea unei păsări între gratii. Din cînd în cînd, ingenunebe aşezînd lucrurile în geamantan. Vorbeşte agitat) :
E un păcat... dar este şi durere.

Poate fi durere mai mare decît aceea pe care o încerci de pe urma unui lucru posibil, dar nefăptuit ?

Dar, e, oare, păcat, cînd n-a fost făptuit ?
Păcatul stă în neînfăptuirea lucrurilor.

Dar de unde ştiu eu că ăsta e „păcat” ?
Nebun ce sînt ! Tot ce nu este e, aşadar, păcat ?

De bună seamă ! Altfel nu m-ar durea inima
pe care o încerci de pe urma unui lucru posibil, dar nefăptuit.

(Alungă umbre cu mina.)

Nebunii, nebunii !...

(Continuă să-şi strîngă lucrurile în geamantan.)

Dar dacă un păcat e să iubeşti,
să fugi din drumul iubirii, e un păcat mai mare...

Nu ştiu ce-i una şi ce-i alta,

de vreme ce nu le-am dat trup.

Păcat sau bine trăiesc laolaltă în neînfăptuirea lor.

(Privește îndoiește spre lucrurile din valiză, ca și cum ar fi vorba de ele.)

Să le las, dar, în pacea lor dintii...
Păcatul îl pot face eu,
Dar binele, de nu-l fac eu,
rămîne mai departe, bine.

(Irecuzabil.)

Să nu ating nimica, așadar !

(Se apleacă spre geamantane să le închidă.
Cum se află cu spatele spre ușă, Florica se desprinde și înaintează pe scenă.)

FLORICA (mișcăta) : Dragul meu !

POETUL (se întoarce, surprins) : Cînd ai venit, Florica ?

FLORICA : Acuma.

POETUL (repetă mașinal) : Acuma... dar e devreme, nu ? Trebuia să ne întîlnim.

FLORICA : ...La miezul nopții, în baltă.

POETUL (încurcat) : Și ai venit aici... acum ?...

FLORICA : Credeam c-o să te bucuri. (Zîmbește stîngaci.) Și m-am grăbit.

POETUL (o îmbrățișează) : Dragostea mea ! (Corijîndu-se.) Florica !

FLORICA (arătînd prima valiză închisă) : Ce-ai pus acolo ?

POETUL (zîmbește) : Ghicește !

FLORICA : Niște cărți.

POETUL : Ai ghicit. Și dincolo...

FLORICA : ...Se vede ; alte cărți.

POETUL : Doar vorbe am aici, doar vorbe moarte.

FLORICA : Cînd îți sînt ție dragi, mai pot fi moarte ?

POETUL : Mă tem.

FLORICA : Atunci... și eu sînt moartă, măcar că mă iubești ?

POETUL : Nu te-nteleg.

FLORICA : Ghicește !

POETUL : Știu doar să-ntreb. Răspunsuri dau mai greu.

FLORICA (zîmbește) : Și eu mai degrabă răspund decît să știu să-ntreb.

POETUL : Ce vrei să spui ?

FLORICA : Că facem o pereche bună.

POETUL (închizînd al doilea geamantan ; zîmbește) : Știi ce-mi lipsește din geamantanele astea ?

FLORICA (îi întinde buchetul de scînteioare) : Flori din cîmpia noastră.

POETUL (mișcat) : Cum ai știut și asta ?

FLORICA : Lipseau de-aici.

POETUL (schimbă tonul) : Dar pe Plugur nu l-ai văzut cînd a venit ?

FLORICA : E afară, la capul celălalt al prispei.

POETUL (speriat) : Poate-i e rău ?

FLORICA : Nu, e doar abătut... (Apăsăt.) ...de plecarea noastră. (Tăcere grea.) Nu mai mă întrebî nimic, iubitul meu ?

POETUL : Nu, nu. Destul !

FLORICA : Întrebă-mă oricît, ce vrei, că știu să ghicesc !

POETUL : Da, tu știi să răspunzi la toate întrebările mele. Și de aia nu te mai întreb nimic. (Se apropie de Florica, îi pune mîinile pe umeri și o privește în ochi. Șoptit.) Și poate mi-este teamă că s-ar putea întîmpla să te-ntreb ceva, cine știe ce să-mi treacă prin gînd, la care tu să nu știi să-mi răspunzi.

FLORICA (îl îmbrățișează) : Iubitule ! Știu tot. (Pauză.) Știu chiar și ce nu mă-ntrebi tu... (Poetul e consternat.) ...Ce-ți vine greu să-mi spui : c-ai hotărît să pleci tu singur, fără mine.

POETUL (gest brusc ; aproape strigat) : Florica ! De unde știi ?

FLORICA : Nu-i adevărat ?

POETUL : Ba da, dar...

FLORICA : De unde o știu ? Nici nu mai era nevoie să mi-o spui. O spune atît de bine chipul tău. Ochii tăi iubiți... și triști. Mai iubiți ca ai mei.

POETUL : Ca ai tăi ? !

FLORICA : Da, fiindcă-s mai triști.

POETUL : Florica, trebuie să-ți spun...

FLORICA : Să spui, să spui...

POETUL : ...Să-ți lămuresc de ce trebuie să plec...

FLORICA : ...Singur.

POETUL : Da, singur.

FLORICA : Știu, ca să lîi cu toată lumea.

POETUL (amar) : Toată lumea !

FLORICA : Lumea ta, întregă, neștirbită.

POETUL : Și cînd mă gîndesc la toți poezii care năpădesc în toamne, orașele...

FLORICA : ...și doar cite unul dă pe la cîmpie, primăvara !

POETUL (continuînd) : De ce s-or fi ducînd poezii, ca niște corbi, în fiecare toamnă, în orașe ?

(Între Omul cu Mască.)

OMUL CU MASCĂ :

Uneori, sînt toamnele-n orașe

cu lumini de miere seurse pe trotuare,
cu umbre ascuțite, lungi, șerpuitoare,
cu tristeți zvirlite-n frunze de pe uliți...
Ce păcat că toamnei nu-i spune și altfel,
ce păcat că toate toamnele-s la fel !

Încep în septembrie, tîin pină-n zăpadă
umblă costelive, cîini flămînzî pe stradă...
În fiecare toamnă sînt mai bătrîn cu-n an
și-n fiecare an îmbătrînesc cu o toamnă.

(Îndreptîndu-se spre ușă.)

Omule cu Mască, Omule cu Mască,
lasă orice toamnă să te-nvescească,
în lumini de miere și frunze de iască!

(Iese în noapte. În tot timpul cit a vorbit,
Florica și Poetul, cuprinși de talie, aplecați
peste marginea ferestrei, au privit afară.)

POETUL : Și luna asta...

FLORICA : ...rămîne mai departe, unde ai
găsit-o ; ca și mine... Atîta știe ea : să-ți
lumineze noaptea, fereastra.

POETUL (întoarce instinctiv privirea spre
locul unde era agățat în perete portretul
mamei sale) : Cînd eram mic, o auzeam pe
mama cîntînd cîteodată un cîntec în care
era vorba de lună. Cîntecul spunea că luna
e mincinoasă.

FLORICA : Tăcută, nu mincinoasă.

POETUL : Cînd taci, nu minți ?

FLORICA : Asta e-o ghicitoare grea ! Dar eu
știu c-o să rămîn aici cu luna... Credincioasă
și departe.

(În timp ce de afară se aude apropiindu-se
cîntecul tărăgănat al Marinarului : „Cînd sta
pe malul mării“.)

POETUL : Oriunde mă voi afla, Florica,
am să las fereastra deschisă.

FLORICA : Și eu (zîmbește.) adică luna,
te vom cerceta...

POETUL (o îmbrățișează) : Mută și de
departe... (Fericit.) Dar eu te voi chema
aproape și vei cînta atunci în toate versurile
mele.

În timp ce cîntecul Marinarului se aude
din ce în ce mai aproape, pînă cînd ultimele
cuvinte ale Poetului se împletesc cu glasul
tărăgănat al Marinarului, cade încet

CORTINA